

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 l.

HIRDETÉSEK:

4-betűs betű sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitóliter betű sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, szeptember 4.

Mai számunk főbb közleményei:

- A megyei pótadó felemelése.
- Novemberben választások lesznek.
- Az orvosok kongresszusa.
- Negyvennyolcezer korona.
- Elzúllott katonatiszt.
- Fabricsius nyugalomban.
- Cook dr. az északi sark felfedezéséről.
- Eplizód Junga Sebő életéből.
- Tudósok a szerelemtanyán.
- Inzultált szerb miniszter.
- A nap furcsaságai.
- Tarkaságok.

Harc

a kormány és a román egyház között.

Arad, szeptem' er 3.

(Saját tudósítónktól.) A nagyszombati görög keleti román érseki szentszék mai ülésén kimondta a teljes ellenállást a vallás- és közoktatásügyi miniszterium azon rendeletével szemben, a mely utasította az egyházat és a román hitoktatókat, hogy az állami elemi iskolák felsőbb osztályai-
ban a hittant magyarul tanítsák. Ezzel olyan harc indul meg a kormány és egy nemzetiségi egyház között, a melyre alig volt példa Magyarországon s a melynek kifejlődését előre látni lehetetlen.

A románok között nagy izgatottságot keltett a rendelet, s különösen az az erélyes, határozott nyilatkozat, a melyet Apponyi Albert miniszter a románok ellenállása felől a napokban egy ujságíró előtt tett. Erre a hangulatra jellemző az alábbi nyilatkozat,

amelyet az aradi görög keleti románok egy vezető embere tett az *Aradi Közlöny* egy munkatársa előtt arra a kérdésre, hogy mi fog történni az érseki szentszék mai határozata után.

— Szeptember 24-én jár le a terminus, amelyet a Tóth János közoktatásügyi államtitkár által aláírt rendelet a magyar hitoktatás életbeléptetésére nézve meghatározott. Megállapítható, hogy ez a határidő el fog érkezni a nélkül, hogy a rendeletnek érvénye lenne. Erről értesül a kultuszminiszter az érseki szentszék átiratából, de tudomást vehet annak idején a tanfelügyelők útján, ha azok az állami iskolák hitoktatását ily nézőpontból megvizsgálják. A magyar lapok azt mondják, hogy a kultuszminiszter erre meg fogja vonni a görög keleti román lelkészek kongruáját. Mi alig hisszük, hogy ezt a fenyegetést, a mennyiben csakugyan a kormány köréből ered, be akarnák váltani. A kongrua nem jutalom, se pedig könyöradomány, hanem a lelkészek kárpótlása azokért a veszteségekért, a melyeket az egyházpolitikai törvények, különösen az állami anyakönyvek a lelkészek jövedelmeiben okoztak. Ezt nem kötötték feltételhez, s így a miniszternek azt joga sincs elvenni. Még különösebb lenne, ha százötven-kétszáz hitoktató miatt (enyyninél több nem tanít az állami elemi iskolákban) az összes lelkészek kongruáját megvonnák. S ha csakugyan így lenne, — ez se jelentene halálos dőfést a görögkeleti román egyházra.

Sajnos, a mi lelkészeink nagy része igen mostoha javadalmazásu; de a kongrua nemcsak anyagi helyzetükön változtatott, de olyan függő helyzetbe hozta őket, amely sok immoralitásnak lett az okozója. Törtetőket, érdemhajtásokat nevelt a lelkészek egy részéből, akik nem is a magyarságnak, hanem a kormánynak igyekeztek minden áron kedves szolgálatokat tenni, hogy a kongruát kiérdemeljék. S ha elmaradna a kongrua, az egyes egyházmegyék a maguk vagyonából a legnagyobb szükségén segíthetnének.

— De nézzük, — folytatta a román férfiú, — hogy vajjon a magyarság érdekéből tesz-e oly szolgálatot a rendelet, hogy az a románok hangulatának fölkaivarását megéri? Az állami iskolákról van szó, amelyeknél ugyancsak bő tere van a magyarosításnak. Akit a tanító meg nem magyarosított, azt nem nevelheti magyarrá a magyar nyelven előadott hittan se. Viszont, akit a tanító buzgalma a magyar szóra szoktatott, azt nem tereli el ettől a heti pár órán, az egyháznak elismert nyelvén előadott hittan. Nekünk románoknak úgy tetszik, hogy a kormány maga is el van készülve arra, hogy ezzel a rendelettel zsákutcába jut; de távozófélben ezzel akarta nemzeti színezetét még jobban megaranyozni. Valóságos hatása pedig ennek a rendeletnek az, hogy óriási, buja anyagot adtak a nemzetiségi agitációra, s ezzel az eszközzel a legközelebbi választáson még

Egy óra a pápánál.

— René Lara cikke. —

A *Forthnightly Review* legutóbbi számában René Lara francia ujságíró elbeszéli, hogyan fogadta őt és feleségét X. Pius pápa magánkihallgatásán. Az érdekes beszámoló kitűnően jellemzi a katolikus egyház fejének egyszerűségét.

Az az idő rég letelt, mikor Toszkána nagyhercegség követe azt jelentette: „Elértem legnagyobb diplomáciai sikeremet: beszéltem a pápával.” A Vatikán azóta demokratikusabb lett; s bár Szent Péter trónjának zárkózottsága megtartotta súlyos és misztikus varázsát, azért a bronzkapuk mégis sűrűbben tárulnak föl a bekívánczoló idegen előtt, nemcsak a diplomatáknak és zarándokoknak, hanem a turistáknak befogadására is. A mostani pápa nézete e részben merőben elüt elődjétől: X. Pius a nép fia és erre büszke; XIII. Leó arisztokrata volt és nem is tagadta főúri voltát; ő ragaszkodott ahhoz a külső fényhez, mely a reneszánsz óta különösen elárasztotta a Szentszékét; ellenben X. Pius, a mint a tiara fejére került, azt vallotta, hogy ő a szegények pápája. És ezt az elvet azóta sem tagadta meg, lehetőleg hozzáférhető kíván lenni mindazok számára, a kik színe elé vágyódnak. S ha tőle függne és nem

környezetétől, még könnyebb volna a bejutás hozzá, mint most.

A kihallgatásért Monsignor Bisleti-hez, a maestro di camera-hoz kell folyamodni. A Szent Atya szertartásmestere kénytelen magára erőltetni a szigorúságot, mert az idegek, különösen a hölgyek türelmetlen tolokodásukkal nagyon megnehezítik helyzetét. Napról-napra százával jönnek áldásért vagy — autogramért. A cikk íróját nagyon elbátortalanította az a tolongás, melyet a kamarás előszobájában észlelt, de a titkár mégis bebocsátotta Bisletiihez.

— A Szent Atyát óhajtja látni? Ez volt az első kérdés. — Nehéz a dolog. De megpróbálok belépőjegyet szerezni önnek a miséjére. Ha magánkihallgatást akar, legalább egy héttel előbb kell jelentkezni.

— Csakhogy én holnapután elutazom Rómából, — felelte Lara.

— Akkor ne is gondoljon rá.

— Kérem, Monsignor, terjessze kérelmemet ő Szentsége elé.

— Megteszem szívesen. De alig lesz fogamatja.

Másnap reggel a Vatikánból egy szolgáló kereste föl szállójában. Kezében levél volt, a mely audienza privata kegyelmét jelentette neki és feleségének. A meghívó reggel kilenc órára szólt X. Piusz magánszobáiba. A levélen meg

volt hagyva az öltözködés módja: udvari ruha a biborosoknak, selyemtalár a püspököknek, frakk és fehér nyakkendő a világiaknak, fekete ruha csipkeköppennyel keztyű nélkül a hölgyeknek.

A pápa elhagyta elődje lakóhelyét, az Appartamenti Borgiát, átadta államtitkárának és maga a harmadik emeletre költözött. A Scala Pia és a Cortile di San Damaso visszafelé jutott föl hozzá, a melyet mindvégig Rafael halhatatlan festményei ékesítenek. Rengeg sok turista lármája verte föl a hagyomány és művészet megszentelte csarnokokat. Vörös Baedekerek színe olvadt össze a szürke utiruhákkal, nösszuhaju ifjak méregették a freskókat, nászutasok jártak gondtalanul és szóztalanul a képek előtt, egy egy viola talár suhant el néma árnyékként; a termeken keresztül. Végre XIII. Gergely ajtajánál fölmutatta meghívóját és mintegy varázsütésre megszűnt minden zaj, vakító fény, zúgó sokaság. Az ablakokon fehér selyemfüggöny tompította a világitást, lila reverendás főpapok lábujjhegyen, nesztelen siklottak tova, két apáca fehér főkötővel, széles, lebegő ruhaujjal suttogott franciául.

Egy sarokban egy éltesebb hölgy ül ropant izgalomban; mind a két keze megrakva

az olyan nemzetiségi kerületekben is könnyű dolga lesz a nemzetiségi jelölteknek, amelyekben eddig az agresszív nemzetiségi program kevés hívet tudott szerezni. Vajjon erre szükség van?

— Hogy mi lesz — végezte a nyilatkozó — ezután, nem lehet tudni. Tény az, hogy Metianu metropolita, aki még aradi püspökségének ideje óta a békés irányzatot képviselte és ezért ellenséges indulatokat aratott a nemzetiségi párthoz tartozó görög keletiek között — most a legnagyobb energiával állott a küzdelem élére. A görög keleti román püspöki kart, a közös érdek révén, támogatja a három görög katolikus román egyházfő is — s ez talán még se jelent kicsinylendő erőt. Bizonyára érdemes az is a figyelemre, hogy a trónörökshöz közel álló bécsi lap, a Reichspost legutóbbi számában a kultuszminiszter és a román egyház közötti konfliktust ismeretve, a legnagyobb szimpátiával foglal állást a románok mellett.

Magyar részről, illetékes férfi a következőket jegyezte meg erre a nyilatkozatra:

— A nyilatkozónak akkor lenne igaza, hogy ha a román egyház csakugyan elválhatatlanul össze volna forrva a nemzetiségi párttal. Ha ez így is lenne, — a kormány nem lehet tekintettel a nemzetiségi párt érdekeire vagy érzékenységére olyankor, a midőn az egyházak belső életével kell foglalkoznia. Az államnak azt a szuverén jogát pedig, hogy a maga iskoláiban az oktatás nyelvét minden tantárgyra nézve, tehát a hittanra is, maga állapítsa meg, s arra az állam nyelvét tegye kötelezővé, — semmivel el nem lehet vitatni.

A lengyel iskolák felosztása. Varsói távirat szerint, az orosz kerületi hatóságok megghusították a lengyel iskolák gyermekeknek a lengyel iskolákba való beiratását. A kormány rendelkezése felosztatták a lengyel iskolakerületnek 184 fióktelepét.

olvasóval, emlékkönyvvel, imádságos könyvvel, nyakláncal, aranygyűrűvel. Aggódva kérde az egyik házi főpapot:

— Mit gondol, meg fogja ezt mind áldani a Szent Atya?

A fiatal főpap alig észrevehetőn mosolyog.

— Kicsit sok... De hisz a Szent Atya oly jó. Csak kézirást ne kérjen tőle. Azt nem ad semmi esetre.

És az emlékkönyv már el is tűnt a hölgy réticule-jében...

Közben a terem megtelik diszkrét árnyakkal. Katonatisztek és papok csoportokba verődnek és halkán beszélgetnek. Dél van, megszólalnak a Janikulum harangjai, rá visszafel Róma minden harangja. Az angelus szavára a vörös talárosok mélyen meghajolnak, letérdelnek, a nemes testőrök katonás tisztelgással üdvözlik a dél áldott óráját.

Egy titkos kamarás lép Larához és Bisletéhez hívja. Az író elindul feleségével együtt, egy kis ajtó nyílik meg előttük, belépnek egy nagy könyvtárszobába, melynek nyitott ablakán át Róma képe tárul föl előttük. A hirtelen világosság kissé idegessé teszi a félhomály után — és nem látja a pápát. Bisletti int és íme egy irományokkal roskadásig tele asztal mögött, hatalmas feszület alatt — ott áll X. Piusz fehér talárja imponáló tisztaságában. Termete szálas, válla széles, álla erővel teljes, szája rendkívül kifejező. Hamuszürke hajának

Novemberben választások lesznek?

Hirek Lukács László miniszterelnökségéről.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 3.

Politikai körökben a tegnapi napon teljes pozitivitással beszéltek, hogy a Wekerle-kormány a kibontakozásra irányuló kísérletei nem sikerültek. A Justh-csoport hajthatatlansága lehetetlenné tett minden oly alakulást, melynek a koalíciós pártok fuziója, vagy kormányblockba való egyesítése lett volna a célja.

Egy néppárti képviselő, aki be van avatva a bécsi politika kulisszáiba, a következőket mondotta:

— A képviselők között már napok óta elterjedt az a hír, hogy a Wekerle-kormány és vele a koalíció végleg megbukott. A vidéken már a verebek is csiripelik, hogy új választások lesznek. Az én értesülésem szerint az őszi kampány programja a következő:

Szeptember 28-án a kormány a Ház ülésében bejelenti, hogy beadja lemondását, mint hogy a pártokkal való megegyezés nem sikerült. A kormány egyuttal kérni fogja a Ház üléseinek elnapolását. Erre a Házat október 15-ig elnapolják. Időközben a király Lukács Lászlót kinevezi miniszterelnökké, akinek már kész kormánya és kész programja van. Az október 15-iki ülésen a Lukács-kormány bemutatkozik, mire a Ház elnapolása, néhány nappal később pedig a Ház felosztása következik. Az új választások november második felében lesznek.

Igy szól a jól értesült néppárti képviselő információja. Mindenesetre sok a valószínűség benne. Bizonyítja ezt az alábbi nyilatkozat, melyet a függetlenségi párt alegyik elnöke tett, aki arról ismeretes, hogy mindig a Kossuth Ferenc politikáját propagálja:

— A bankesoport annyira lekötötte magát, hogy a meghátrálás most már lehetetlen. Justh félti a népszerűségét és semmi áron se akar engedni. Ezzel a békés kibontakozás lehetetlenné vált és most már Lukács László jön, amint én azt már a tavasszal megjósoltam, amidőn a bankesoport támadólag kezdett felépni.

dus koronája veszi körül a fehér selyem keksapkát, amelyet a fején hord. Keze erőlyes és nagy, hangja sulyos és tiszta. Azelőtt a pápához való belépésnél háromszori térdhajást követelt a szertartás, egyet a küszöbön, egyet valamivel beljebb, a harmadikat a pápa lába előtt, akinek cipőjét meg kellett csókolni. XIII. Leó ritkán tett kivételt e szabály alól. X. Piusz egészen eltörölte. Ha a belépő térdre ereszkedik előtte, ő maga emeli föl. Barátságos egyszerűsége, szivessége nyomban eloszlatja az elfogultságot, mely az idegenre nehezedik.

A pápa kézmozdulattal leültette két vendégét. maga az asztala előtti karosszékebe ült és folyton a tolltartóval vagy aranyláncával játszadozott. Ezt a láncot II. Vilmos császár ajándékozta XIII. Leónak jubileuma alkalmából. Larát némileg megzavarta, hogy a pápa nem ért franciául, ő pedig gyengén beszél olaszul. De a Szent Atya megnyugtatta:

— Egészen jól megértem önt; és ez a fődolog. Higgye el, nagyon örülnék, ha én úgy tudnék franciául, mint ön olaszul.

Mindjárt a francia egyházpolitikára fordult a beszélgetés, de Lara ezt a részét társalkodásuknak nem közli. Csak annyit mond, hogy a pápa keserűség és fölösleges emfázis nélkül beszélt, nyugodtan és határozottan. Kitűnően tájékozva van a legapróbb részletek kérdésben és véleményét szabatosan, de szelid és derült filozófiával adja elő.

A bécsi „Neue Freie Presse“ mai száma megerősíti azt a hírt, hogy Lukács Lászlót a király szeptember 17-én magánkihallgatáson fogadja. Az audiencia már régebben elhatározott dolog volt és idejét is már három héttel ezelőtt megállapították. Lukács audienciáját meg fogja előzni Wekerle Sándor miniszterelnök kihallgatása. Ha a miniszterelnök elfogadható javaslatot nem tesz a kibonyolódásra nézve, akkor a király újra Lukácsot bizza meg kormányalakítással. Ha Lukács kísérlete nem sikerül, akkor a Házat felosztatják.

A megyei pótadó felemelése.

Aradmegye állandó választmányának ülése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 3.

Aradmegye törvényhatósági bizottságának állandó választmánya, mint előre jeleztük, ma délelőtt tíz órakor Dálnoki Nagy Lajos alispán elnöklété alatt ülést tartott. A választmány a megye őszi közgyűlése elé kerülő ügyekkel, főképen a jövő évi költségvetéssel és a pótadó megállapításával foglalkozott.

Az 1910. évi költségvetés — mint már megirtuk — csak kevésbé tér el az ideitől. Többetlet okoznak két árvaszéki és két alispáni hivatali díjnoki állás létesítése, a házi szolgák fizetésének felemelése és a vármegyei levéltár kiselejtezési munkálatainak megkezdése. A kiadási tételek összege 404,789 kor. 47 fillér. Ujabb terheket ró a megye költségvetésére az aradi kulturpalotára megajánlott 20,000 korona, a hét éven felüli elhagyott gyermekek segélyezése és a vesztőhely megváltására az őszi közgyűlésen megszavazandó nagyobb összeg. Mindezek fedezésére az alispán javaslatára elhatározta az állandó választmány, hogy az őszi közgyűlésnek a törvényhatósági pótadó egy százalékos emelését fogja javasolni. Aradmegye törvényhatósági pótadója így 3 és fél százalékról 4 és 1/2 %-ra fog emelkedni. Ebből fedezik majd az említett kiadásokon kívül a vármegyei távbeszélő építési és fenntartási alapjának újabb dotációját,

Azután Olaszországról beszélgettek, olasz művészetről, természeti szépségekről. Az író kimutatott a nyitott ablakon és megkérdezte nyíltan: nem fájt-e neki, hogy elzárva él mind e csodától.

— Eleinte nagyon szenvedtem, — mondja halk hangon, lassan, — most már belenyugodtam. Követem az Isten akaratját.

Mikor Velencére kerül a beszéd sora, a szemé fölragyog, arca megtelik lélekkel. Igazi megindultsággal beszél a városról, amelyben élete legszebb évei teltek el. Sarto biborossoha sem szerette a fényűzést, mindig ama püspökök közül való volt, akiknek „fából van a keresztjük, de aranyból a szívéük“. S a hányszor egyszerű gondolójában végig evezett a Canal granden, százával tódultak hozzá a gondolások, hogy áldását adja rájuk „il nostro Signor Beppo.“

Sobasem gondolt ő arra, hogy pápa lesz belőle. Mikor a konklávéra Rómába utazott, Velencében a vissza szóló jegyet is megváltotta. Ez a biglietto d'andata e ritorno örökké nevezetes jellemzője lesz X. Piusznak. Sokáig meg is tartotta ezt a jegyet. Gazdag amatőrök rengeteg összeget kínáltak érte, de hiába. Tavaly adta oda a görög királynak, aki római látogatása alatt maga kérte el tőle.

Van még egy ereklyéje: egy olasz nikkal zsebére.

— Ez az óra jelezte anyám haldoklását; az én végső elszakadásomat a külső világtól, a szabadságtól. És jelezte mind a szomorúságot

a gyámpénztári tartalékalap kiadásait és a vármegyei monografia befejezésére szükséges költségeket.

Az állandó választmány ezután még kisebb jelentőségű ügyeket intézett el, melyek a megye őszi közgyűlése elé fognak kerülni. Ugyancsak e közgyűlés elé kerül Hajdúvármegyének a papi javak szekularizációja érdekében az országgyűléshez intézett felirata. Az állandó választmány mai ülésében még nem foglalkozott Hajdúmegye átiratával, de legközelebbi ülésén dönt a fölött, hogy milyen javaslattal terjeszti a közgyűlés elé az átiratot.

Az orvosok kongresszusa.

Estély a parkklubban. — Az utolsó nap.

Távíratí tudósítás.

Arad, szeptember 3.

A XVI. nemzetközi kongresszus elérkezett utolsó munkanapjához. Ma még dolgoztak — és pedig gőzerővel — az összes szakosztályok, hogy vállalt feladataikat befejezzék. Az előadók nagyrészt megrövidítették előadásaikat s magyarázataikat s általában csak a lényegre szorítottak, nehogy az időből kifogyjanak. Egyes szakosztályok már tegnap befejezték munkájukat s tagjaik ma résztvettek az együttes ülésen, amely az appendicis óriási, még eddig be nem fejezett kérdésével foglalkozott.

Befejezték együttes tanácskozáson az immunitási vitát is. Jeleztük, hogy a tudósok véleménye ebben a kérdésben roppant módon divergál. Az eltérés a nagy és lényeges kérdésekben oly nagyarányú, hogy egymással nézet dolgában még érintkezési pontokat is alig tudnak fenntartani.

A differenciát, mely kifejezésre jutott a tanácskozások során, még nem összegezték. Csak délután hat órakor ült össze a nemzetközi bizottság, hogy rezumáljon a differenciák dolgában.

(Appendicis)

A régi képviselőház „I” épületében ma folytatták s a délután folyamán be is fejezték az appendicisről szóló vitát. A mai délelőtti folyamán előadásokat tartottak: Wohlgemuth (Berlin), Braatz (Königsberg) és Wolff (Pétervár). Mindjobban kidomborodik az a differencia, mely a francia és amerikai, valamint a né-

és örömet, mely ért, életem ünnepi pillanatjait. Milyen ékszernek lehetne rám nézve nagyobb értéke?

Ez az egyszerűség nála nemcsak elv, hanem megszokás is. Ez kormányozza életének minden mozzanatát. Nagyon kedves vonása a közvetlen humor, mely társalgásában léptenyomon fölszillan. Az újságírókról volt szó és a pápa mosolyogva beszélt:

— Ezek a riporterek rettenetes emberek. A római szociálista újságok kiírták, hogy az én asztalom különb a Lukulluszénál. Tudja, hogy a riporterek bementek a konyháinkba, hogy meggyőződjenek róla, vajjon igazat hazudtak-e? Végre látták, hogy lukulluszi asztalom ételrendje risotto és hus, vagy hus és risotto. Szegény Lukullus! Azt ugyan alaposan megrágalmazták!

Telnek a drága percek. Egy kamarás belép és emlékezteti a Szent Atyát, hogy mások is remélik a beoosátás tisztességét. A pápa föláll, egy szekrényhez megy, aztán egy kis vörös tokot ad át Lara feleségének:

— Ezt a pápa küldi kis lányának. A Maddonnát ábrázolja ez a kis érem. Megáldottam. Remélem, hogy mindig szerencsét fog hozni a kis lányának.

A pápa fölemeli gyűrűs kezét és megáldja vendégeit. Az ajtó előtt még térdet hajtanak, aztán — a függöny lehullott, a látomás eltűnt.

met orvosok közt keletkezett az operatív beavatkozás dolgában: A franciák és amerikaiak a rögtöni operáció mellett vannak, míg a németek azt állítják, hogy az operáció után 3—5% haláleset következik be és így a rögtöni operatív beavatkozást fölöslegesnek tartják. Kiváló német tudósok szerint a legtöbb ember átesik a vakbélgyulladásra, anélkül, hogy tudná.

(Az új kongresszus Londonban.)

A mai utolsó napon nagy izgatottsággal tárgyalják azt a fontos kérdést, hogy hol legyen a legközelebbi, XVII. nemzetközi orvosi kongresszus?

Eddig két ország versenyzett a dicsőségért: Németország és Japán. A német kormány ajánlatot tett, hogy Berlinben tartassék meg öt esztendő múlva a nemzetközi orvosi tanácskozás. A japánok formaszertint meghívást nem nyújtottak át az elnökségnek, de erősen hangsúlyt csináltak és szimpátiát is tudtak maguknak szerezni.

A mai délelőtti folyamán jutott nyilvánosságra, hogy az angol kormány is hivatalos előterjesztést tett az elnökségnek aziránt, hogy Londonban tartassék meg a XVII. nemzetközi orvosi kongresszus. Hír szerint a japánok épen Londonra való tekintetből nem forszirozzák Tokiót.

A kongresszus tagjai közt voltak, akik a legközelebbi orvosi kongresszus színhelyül Bostont ajánlották. A délutáni ülésen elhatározták, hogy 4 év múlva Londonban tartssanak kongresszust.

(A délutáni program.)

A délutáni vitaelőadások közt legérdekesebb volt Gruber professzornak az átöröklésről szóló német nyelven tartott előadása.

(Estély a Park-klubban.)

Este a Park-klubban Apponyi Albert gróf kultuszminiszter a magyar kormány nevében lakomát adott a kongresszusi tagok tiszteletére. A nagy számban megjelenteket Apponyi gróf és felesége fogadták. Jelen voltak Zichy Aladár gróf miniszter, Tóth János és Molnár Viktor államtitkárok is.

A vendégeket elragadta a klub fényes berendezése és kivilágítása és gyönyörű parkja. A lakomán, mely éjfél óráig tartott, Berkes cigányprimás bandája magyar nótákkal gyönyörködtette a vendégeket.

A német orvosok ma délben külön vonaton Pöstyénfürdőbe utaztak, ahol meleg fogadtatásban részesültek. A fürdő megtekintése után Fodor Kálmán fürdőorvos előadásban ismertette Pöstyén fürdő gyógyhatását. Délután 5-kor a vendégek visszautaztak.

Több kongresszusi tag ugyancsak ma délután Trencsénteplicet tekintette meg.

(Egy magyar orvos sikere.)

Az orvoskongresszus egy bizottsága ma osztotta ki a fülgyógyászati pályadíjat, az ugynevezett Lenvall díjat, melyet minden kongresszus alkalmával a legjobb szakmunkának ítélnek meg. Az idén husz igen komoly jelöltje volt a nagy díjnak, melynek megszerzését minden nemzet nagy dicsőségnek tekinti. A pályadíjat most Neuman Henrik dr. magyar és Grey dr. angol orvosnak ítéltek oda. Neuman miskolci születésű és bár 1893. óta Bécsben működik, mégis büszkén vallja magát magyar embernek.

Szófia távirat jelenti: Bulgária legnagyobb lapja, a Vecserna Posta mai számában ezt írja: „Azt az óvást, melyet a román orvosok a budapesti kongresszus ellen emeltek, mi nem irhatjuk alá. Előbb maguktak a romá-

noknak kell példát adniok az egyenlőségre; ha majd a Romániában élő bolgároknak megadták az egyenjogúságot, akkor lesz joguk ilyen óvást emelni.

Negyvennyolcezer korona.

Költségzaporulat a városházán.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 3.

A város múlt esztendei gazdálkodásának mérlegét, a zárószámadást sem készítette még el a számvevőség és már a jövő esztendei költségvetés összeállításával foglalkozik az ügyosztály. A zárószámadás késedelmének okáról már beszámoltunk. A költségvetéssel együtt az októberi közgyűlés fogja azt tárgyalni.

A büdzsé egyes rovatainak összeállításában közben még tiszta képet nem alkothat magának az ember s így még most nem vagyunk abban a helyzetben, hogy az adófizetőket legjobban érdeklő kérdésekről, a pótdadó emelkedéséről, vagy csökkenéséről, számszerűleg informálhassuk. A városházi szokáshoz híven ezt most is hét lakattal őrzendő titoknak nyilvánítják, amelyről csak az utolsó pillanatban török le a pecsétet.

Különben is, — mint ezt teljesen megbízható forrásból tudjuk — a jövő évi költségvetés beterjesztésénél a számvevőség hajlandó lesz a közönség megnyugtatására a nyolcvan százalékos kivetés helyett hetvenöt százalékos pótdadót javaslatba hozni, de meg kell jegyeznünk, hogy ez nem egyéb mint játék a számokkal. A pótdadó percentje csökken, de a végösszege nem változik. Csökken pedig azért, mert a községi adó kirevásául szolgáló állami adóalap tetemesen növekedett és így teljesen mindegy, hogy az adófizető a maga ötven korona városi járulékát akár mint valamely összegnek nyolcvan vagy hetvenöt százaléka gyanánt fizeti.

A zárószámadás nélkül az sem lévő megállapítható, hogy a tavalyi, a kiadásokat majdnem makszimálisan beállító költségelirányzatból mekkora megtakarítást ért el a házipénztár, a jövő évi bevételek nagyságáról még csak hozzávetőleges fogalmat sem alkothatunk magunknak. Azt azonban már bizonyossággal mondhatjuk, hogy a város szükségletei ismét tetemes növekedést mutatnak. Mig az 1909-ik évre a kiadásokra két millió százhetvenhatezer koronát szavazott meg a közgyűlés, addig a jövő évi kiadások fedezésére két millió kétszázhuszonnégyezer koronát kér majd a tanács. A kiadások tehát negyvennyolcezer koronával emelkednek.

Ezt a felszökkenését a szükségleteknek — mint értesülünk — a közigazgatás személyi, különösen a segédszemélyzeti fizetéseknek folytonos szaporítása okozza. Jövő évben sok ötöd-éves korpótlék válik esedékessé és a napidíjas gazdálkodás következtében körülbelül hétezer korona több kiadás mutatkozik ezen a rovaton is. De majdnem valamennyi szakosztály nagyobb költségvetést nyújtott be a tavalyinál, anélkül, hogy a többlet költséget valamely pozitív alkotás fedezésére kérnék a polgárságtól. Tisztán az adminisztráció drágul kétségbeeső szabályossággal és mindezek dacára a jövő évi költségvetésben ismét az ötvenkétezer koronás drágasági pótléket adja a törvényhatóság a tisztviselőinek az évtizedes fizetésjvitás ígérete fejében.

Az adósságok és a közigazgatási terhek matematikai pontossággal már számos év óta nőnek anélkül, hogy végre már egyszer rendet teremtené a közgyűlés a városházán. A közigazgatás drága, de annál cöfposabb és lassabb.

Szinte restelkedve írjuk már meg ezt a köznapigazságot. Talán Arad áll első helyen a napidijasok alkalmazásával. Sehol annyi felelősségnélküli munkaerő nem dolgozik mint itt, ami nemcsak olyan botrányos állapotokat teremt, — csak egy példát említenek — hogy a márciusban esedékes zárószámadás még szeptemberben sem készül el, hanem anyagi károkat is okoz a városnak. Bármilyen hitetlenül hangozzék is, de ez így van. A város közönsége fizet azokért a hibákért, melyeket egy-egy díjnak elkövet. Csak a napokban történt, hogy a pénzügyigazgatóság megkereste az adóügyi osztályt az iránt, vajjon egy árverés alá kerülő házat nem terhelnek-e adók? Az aktát egy napidijas intézte el és ráírta, hogy nincs adóhátralék. Utólag aztán kitűnt, hogy ezerhatszáz koronás adóhátralék van, amelyet az árverésen nem hajtottak be s amelyet a városnak kell majd megfizetnie.

Ennek a rendszernek véget kell vetni. Erre egyetlen orvosság: a fizetésrendezéssel kapcsolatos új szolgálati szabályzat. Mint teljesen beavatott forrásból értesülünk, van rá mód, hogy már az októberi közgyűlésen tárgyalásra kerülő költségvetésben megtörténjék a rendezés.

Körülbelül kétszázhuszezer koronába kerülne a javítás. Pótadó emelés nélkül ez úgy lehetne beállítani forrásunk szerint az előirányzatba, ha kimondja a közgyűlés, hogy tisztviselőinek már 1910. január elsejétől megjavítja fizetését, de csak a mai és az új fizetés közti különbözethez ötven százalékát folyósítja. Erre fedezetül szolgál a drágasági pótléokra előirányzott ötvenkétezer korona és az Acsev-nek jövő év július elsején esedékes hatvannyolcezer korona, félévi községi adója.

Az 1911-iki évtől kezdve aztán már mind a száz százalék fizetési különbözet utalványozható lenne.

A fizetésrendezésre vonatkozó munkálatokkal, úgy tudjuk, a polgármester már elkészült és ha — forrásunk szerint — nem is az októberi, de a decemberi közgyűlés már foglalkozhatna az érdekes megoldási formával. A polgármester javaslatát ugyanis még előbb több retortán kell átbocsátani, mielőtt a közgyűlés elé kerülne.

SPORT.

+ Football mérkőzés. Az Aradi Posta- és Távirat Tisztviselők Sport Egyesülete folyó hó 12-én (vasárnap) délután a sportkedvelő közönség és a tagjainak szórakoztatására a Temesvári Athletikai-Klub első csapatával barátságos football mérkőzést tart saját sporttelepén (Vágóhid mellett.) A mérkőzés délután 4 órakor veszi kezdetét, belépti-díj 40 fillér, deák-jegy 20 fillér. Felkérjük az összes tagjainkat, hogy az 5-én Temesváron tartandó klubközi versenyre minél nagyobb számban járuljanak át, találkozás vasárnap délelőtt háromnegyed 12 órakor a pályaudvaron. Az elnökség.

+ Tekeverseny. Az „Aradvárosi Társaskör” e hó 5, 7 és 8-án tartja az idei utolsó tekepálya versenyét a kör Széchenyi-utcai nyári helyiségében. Tekintettel az értékes díjakra, felkérjük a kör tagjait, hogy nevezéseiket a kör szolgálatánál található iven jegyezzék fel. Az elnökség.

+ Tennisverseny. Az Aradi Postás Sport Egylet f. hó (szeptember) 15. és 18-ika között ifjúsági tennisversenyt rendez, saját pályáján (vágóhid és honvéd huszárlaktanya között). A verseny áll férfi egyes és férfi páros versenyből. Nevezések a Postás Sport Egylet tennisz intézője (Kovaly Géza főposta) címére küldendő a nevezési díjjal együtt. Nevezési díj személyenként és számonként 2 korona, mely a nevezés alkalmával fizetendő. Nevezési határidő szeptember 10., sorsolás szeptember 14. A határidőn túl, de a sorsolás előtt érkező nevezések csak a tétek kétszeres lefizetése mellett fogadtatnak el.

Cook dr. az északi sark felfedezéséről

Cookné nyilatkozata. — A tudósok véleménye.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 3.

Cook dr. szenzációs felfedezése izgalomban tartja az egész művelt világot. A szakemberek és tudósok legnagyobb része hitelt ad az északi sark felfedezéséről szóló híreknek. Így nyilatkoznak Cook felesége és barátai is és mindazok, akik ismerik a szívós energiájú utazót s akiknek véleménye szerint Cook nem teszi ki magát annak a veszedelemnek, hogy később lecáfolják, már pedig bizonyára a legközelebbi expedíció ellenőrizheti az utjáról adott híreket. A felfedezés híre ezért óriási lelkesedést kelt az amerikaiakban, akik Cookot a század egyik legnagyobb emberének mondják. Cook dr. egy elangolosodott német családból származik, neve eredetileg Koch volt, atyja Hamburgban él és rokonságban van Koch Róberttel, a tudóvsz híres orvosával.

Egy éjszaka érkezett távirat szerint Cook dr.-t megintervjuolták s ő fontos nyilatkozatot tett.

Mai jelentéseink az északi sark felfedezőjéről ezeket mondják:

Szaktudósok véleménye.

Archenhold dr., a treptoni csillagvizsgáló igazgatója és Dicusel dr., a berlini geográfiai intézet igazgatója, nyilatkoztak Cook dr. korszakos fölfedezéséről.

Archenhold dr. ezeket mondta: Véleményem szerint nagyon lehetséges, hogy Cook dr. elérte az északi sarkot. Az északi sark eléréséhez eddig 2 és fél fok hiányzott. Kedvező szélről függ az északi sark elérése. Ha a széljárás kedvező volt, úgy e siker elképzelhető. Hogy a bátor kutató sokat fedezett-e föl, azt ma még nem tudhatjuk. Bizonyára jól volt felszerelve és sokat megtudott. Sokat tudunk az északi sarkról mi is, de újat csak most fogunk megtudni. Végtelenül fontos megtudni, hogy föld van-e, vagy nincs az északi sarkon. Sajnos ugyan, hogy az északi sark fölfedezése nem lehetett a mi Zeppelinünk dicsősége, de ez nem csökkenti örömlünket, hogy az északi sarkot fölfedezték.

Dicusel dr. így nyilatkozott: A tudományos körök meglepően Cook dr. fölfedezése, mert expedíciójáról nem tudtak. De úgy gondolom, hogy a fölfedezés tény. Cook rendkívül tehetséges és szívós férfiú. Természetes, hogy a szerencsés véletlen is közrejátszott, hogy az északi sarkot elérhette. Az automobil-szának Hakleton expedíciójánál nem váltak be. De lehet, hogy Cook sikerrel alkalmazta azokat. Cook résztvett 1898-ban és 1899-ben mint orvos a déli sark expedíciójában s rendkívül értékes könyvet írt róla. Az, hogy eddig az expedícióról semmit nem hallottunk, éppenséggel nem meglepő. Mert az északi sark kutatójának nem áll rendelkezésére eszköz, hogy elzárta mindentől és mindenektől, a külvilággal érintkezésk.

Fiala Antal, az 1903-5. évi Fiedler-féle expedíció vezetője lelkes szavakkal nyilatkozott Cook utjáról. A newyorki tudósok egyelőre tartózkodnak ítéletükkel és megvárják a további részleteket.

Kétkedő németek.

A bécsi N. Fr. Presse ma közli két tanárnak, Oberhammer Jenő dr. bécsi és Sieglin Vilmos dr. berlini egyetemi tanároknak véleményét. Oberhammer szerint a felfedezés híret csak nagy kétkedéssel lehet fogadni, mert a Cook dr. utjáról szóló eddigi jelentésekben sok megmagyarázhatatlan adat van. A felfedezés állítólag tavaly áprilisban történt. Hol volt — kérde a bécsi tanár — Cook dr. 1908. telétől 1909-ig. A felfedezett területről is valószínűtlenek a jelentések. Sieglin dr. véleménye szerint valószínű ugyan, hogy Cook tovább jutott, mint elődjei, de az északi sarkot aligha érte el. Épen az az időpont, amiről a jelentések szólnak, a legnehezebb hónapja az északi vidéknek.

Cook dr. visszautazóban

Londoni távirat jelenti: A Timesnak táviratozzák Lerwickből: Egede dán gyarmatgőzös Cook dr.-ral fedélzetén tegnap reggel 10 órakor Lerwickbe érkezett. A hajó Grönland felől jött és Lerwicket csak azért érintette, hogy egy kábeltáviratot adjon fel. Egy órakor a hajó elhagyta a kikötőt. Érdekes, hogy csak az utolsó órákban tudták meg, hogy Cook dr. a hajó fedélzetén van, mert a hajó személyzete és vezetősége addig titokban tartotta. A feladott táviratban Cook részleteket mond el arról, hogyan érte el a mágneses északi sarkot.

A felfedező felesége.

Newyorki távirat jelenti: A felfedező felesége nagyon büszke férje sikerére. Tegnap férje egy barátjának a következő sürgönyt küldte:

Sohasem ingott meg hitem, hogy férjem kutató utját jó eredmény fogja kíséni. Nagyon örülök, hogy következtetése és kutató szelleme ilyen fényesen bevált. Feltétlenül hiszek az eddigi jelentések valódiságában.

Cook dr. testvérei szintén feltétlenül bíznak az eredményben. Cook egyik volt kísérője olyan embernek mondja Cook dr.-t, aki ellenállhatatlan energiával és óriási testi erővel rendelkezik.

Cook utolsó levele feleségéhez.

Londoni távirat jelenti: Cook dr. neje férjétől tavaly kapott utoljára levelet, mely 1907. december 6-áról az Omanui Westenholme Sundból volt kelteve. A levél a következő:

„Alkalmam van most Upernavikba egy levelet eljuttatnom és igyekszem ebben Veled eddigi előhaladásomat közölni. Szerettem most száz kutyát és tizenöt derék eszkimót, hogy velük megtegyem az új utat Ellesmerlandon keresztül, ahol sok moschus-ókrót szerezhettek. Egész felszerelésem kész és remélem, legkésőbb januárban felérek. Visszafelé egyenesen a York-fok és Upernavik irányában fogunk menni.”

Cook dr. nyilatkozata

Éjjel jelenti egy bécsi távirat: Skagenből táviratozzák: Délelőtt fél tizkor érkezett az „Egede” gőzös a kikötőbe. Dacára annak, hogy a tenger nagyon viharos volt, sikerült egy ujságírónak a hajóra jutni és Cook dr.-al beszélgetést folytatni. Cook dr. a következőket mondta:

— Grönlandból mindenekelőtt nyugat felé, azután észak felé hatoltam. Grönlandból tiz eszkimó kísért; ezeket azonban páronként ha-

zaküldtem úgy, hogy utoljára csak kettő maradt velem. *Aprilis 21-én reggel hét órakor értem el az északi sarkot, amit déli 12 órakor méretek által megállapítottam.* Már az északi sark elérése előtt 14 nappal és azonkívül már előbb is, de meg vizsgálta az utat is méréseket eszközöltem. *Az északi sarkon nem találtam szárazföldet.* A tenger mélységét nem mérhettem meg, minthogy a szükséges eszközökkel nem rendelkezttem. Az egész út alatt a legalacsonyabb temperatura 83^o Fahrenheit volt. Az északi sarkon kitűztem az *amerikai lobogót.* Az utazás sikerét annak a körülménynek tulajdonítom, hogy jó segédeszközöket: eszkimókat és kutyákat használtam és hogy *teljesen mint eszkimó éltem.* Borzasztó szenvedéseken és fáradalmakon mentem keresztül. Utazásom *három hónapig tartott, a vizsgálata pedig 9 hónapig.*

Cook üdvözlése.

Berlinből táviratozzák: A berlini földrajzi társaság Cook dr.-nak üdvözlő táviratot küldött Koppenhágába, ahol megérkezését ma este várják. A társaság egyúttal meghívta Berlinbe, hogy ott utazása alkalmával tett tapasztalatairól előadást tartson.

Egy angol lap szerint Cook dr. egy Koch nevű francia zsidó családból származik.

Elzúllott katonatiszt.

Arányi operaénekes és a barátja.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 3

A salzburgi törvényszék előtt egy teljesen lerongyolódott és zúllott ábrázatu harmincnyolc-egyen év körüli ember állt tegnap, hogy egy lopásért feleljen. A vádlott, egy Fodor Zsigmond nevű volt katonatiszt, azzal a váddal terhelt állt bírái előtt, hogy augusztus 12-én Arányi Dezsőtől, a budapesti Opera tagjától, Grossgmainban, ahol az énekes jelenleg nyaral, órát és gyűrűket lopott. Az ellopott ékszerek értéke 450 korona.

Amikor Fodort kihallgatták, a következőket mondta:

— Uram, beismerem, hogy az értéktárgyakat magamhoz vettem és elzúlogosítottam, de ez nem büntett. Valamikor a 2. szekereszrednél szolgáltam tiszt minőségben, most azonban nincsen biztos keresetem. Arányi operaénekes-sel 22 év óta benső barátságban vagyok és ő *többel tartozik nekem, mint én neki.* Állandóan támogattam és fiatal énekes korában, amikor Budapesten egy koncertben fölépített, én vettem neki keztyűt és nyakkravalt. *Majd amikor panaszkodott Arányi, hogy nincsen tiszta inge, vettem azt is neki.* Vettem, mert különben nem hagyták volna fölépni. Ez még nem volt elég, mert biztosítani akartam neki a sikert és *szereztettem tapsoncokat. Ez került a legtöbbbe.*

Arányi erre a vallomásra ezeket jelentette ki:

— Ismerem ugyan a vádlottat jó régóta, de barátságról egyáltalában szó sem lehet. Amikor Fodor most látogatába jött hozzám Grossgmainba, akkor üdvözöltem, sőt meg is oskoltam őt, de nem örültem a látogatásnak, mert a budapesti Operaház tagjához nem szokás gyalog-látogatást tenni Salzburgból Grossgmainba.

A törvényszék a zúllott embert négy havi

börtönre ítélte és egyúttal kiutasította az országból. Az ítélet ellen Fodor semmisségi panaszt jelentett be.

Epizód Junga Sebő életéből

Az „ellopott” pénz.

*

Hiába halad az idő, mely már oly sok szenzációt temetett el méhében, még nem szövik azt a hálót, mely a maga sűrűségében eltakarná a kassai pokolgép-merénylet szenzációját.

Minden nap, mely a gyógyulás útján haladó Mátyássy Zoltán hadbiztos számára meghozza a kórházból való szabadulást, szinte erőszakosan tereli a közvélemény érdeklődését a merénylet tettesének személye felé. A kérdőjelek szédítő sokasága még mindig ott libeg a levegőben, az okok, a pszichológiai momentumok után kutatók nem elégednek már meg a felcsigázott képzeletadta sejtésekkel, hanem lázasan várják, kutatják, követelik a pozitívítást.

Az érdeklődés ily foka mellett bizonyára nem lesz érdektelen, ha Junga Sebő, a merénylet százados életéből elmondunk egy jellemző epizódot.

Wolner Márkus nagyidai vendéglős a következőket mondotta el Jungáról:

„A Fejérváry-kormány” korszakában történt, február 24-én, hogy Junga Sebő honvédszázados századával mint katonai kirendeltség jött Nagyidára, hogy a 25-ére tervezett képviselői beszámoló alkalmával a rendet biztosítsa. A tisztek egy része este a vendéglőben kártyázott, míg a százados szintén a helyiségemhez tartozó, szomszédos Kaszinó teremben billiárdozott Vajda kaszinói elnökkel. Nagyida egyik köztisztületben álló polgáravai.

Később Junga százados maga is leült kártyázni. Amikor már távozni akartak, a százados egy tiz koronás arannyal fizette a maga és tisztársai számláját, majd átüzent velem a szomszédos vendéglőhelyiségbe a tiszt urakhoz, hogy ideje már hazamenni.

Junga százados köpenye abban a szobában függött, hol a tisztek mulattak, ahonnan egy hadnagy vitte a kaszinó-terembe és ráadta a századosra.

Minden incidens nélkül távoztak a tisztek s mégis megtörtént másnap, vasárnap, hogy Junga Sebő százados beállított hozzám és kijelentette, hogy köpenyegében zsebében 240 korona volt, arany 20 és 10 koronásokban. Ez a pénz elveszett, ellopták, ami annyival is inkább kellemetlen reá nézve, mert a pénz között kincstári tulajdon is volt, melylyel a legénységet kell fizetnie. Tehát adjam elő a pénzt, vagy térítsem meg a kárt, mert ellenkező esetben feljelentést tesz ellenem a főtisztgábirói hivatalnál.

Teljes ártatlanságom tudatában kijelenttem, hogy a kárért nem vagyok felelős s így azt meg sem térítem.

Rövid idő múlva ezután Puky Bertalan főszolgábiróval az élükön csendőrök jöttek hozzám, akik az egész házat, padlást, pincét átkutatták, de nem találtak semmit.

Az eredménytelen házkutatás után hozzám jött Puky, az akkori főszolgábiró és barátságosan felkért, hogy térítsem meg a százados kárát, ha csak részben is, mert ha nem, akkor a felvett jegyzőkönyvet beküldik a kir. ügyészséghez, vendéglőmet pedig nyomban bezárják.

A házkutatás — szerintem természetes — eredménytelensége után nem voltam hajlandó semmiféle „egyezség”-re, de a következményektől való félelemben, ügyvéddel akarván értekezni, 3-4 órai „gondolkozási időt” kértem. Ezt a főszolgábiró nem engedélyezte, nagy könyörgésemre azonban *egy negyed órát* engedélyezett.

Közvetlen környezetemtől kértem tehát tanácsot, de akkor nem lévén ajánlatos a hatósággal ujjat húzni, megkértem Abrányi Jakab és Weisz Dávid urakat, hogy köztem és Junga százados között közvetítsék az egyezséget, melynek során 160 koronát fizettem.

Az epizód — annak idején — a következő okirattal nyert végleges befejezést:

Nyilatkozat.

Wolner Márkus nagyidai korosmáros ellen tett panaszom tárgyát a panasz visszavonásával azon elhatározással, miszerint a felvett jegyzőkönyv, mely helyben, 1906. évi február hó 25-én ellene felvétel, megsemmisíttessék. Egyúttal kijelentem, hogy nevezett irányában semmi néven nevezendő követelése és gyanum nincsen.

Nagy-Ida, 1906. február 25-én.

Junga Sebő, százados.

... Hogy ez az epizód Junga Sebő erőszakosságának bizonyítéka-e, vagy amellet szól, hogy a most elmebeteg hírében álló százados, már akkor küzdött a kórral és az egész feledékenységének és ingerlékenységének a folyománya volt-e? — azt nem tudni...

Ismert kézből Kassáról a következő sorokat kapta Az Ujság:

Tisztelt szerkesztő ur! Engedjen egy pár szót a Junga-ügyben; de kérem nevem teljes elhallgatását! Mi Jungákkal itten Kassán négy éven át nagyon jó barátságban éltünk, tehát ismerjük őket. Nagyon szeretetreméltó emberek voltak. Jungáné előkei származását sohase fitogtatta előttünk; de láttuk, hogy igen jó családból való, mert rendkívül művelt, kedves, jószívű, csakis családjának élő asszony volt, kinek jelleme minden gyanun felül állott. Sokat voltam Jungáékánál, de Mátyássyt keveset ismerem, udvarlásával sohase tünt fel nekem. Pedig akadt volna elég rossz nyelv Kassán is. Jungáék nagyon szerették egymást, mindenhová együtt jártak, együtt dolgoztak és három gyermeküknek éltek. Jungát zseniális hajlamai inkább a művészi pályára terelték; de bátor ember volt, jó bajtárs, kedves társalgó, társaságban felülmúlhatatlan. Ideges embernek látszott, de jellemében a boszuvágy, vagy kegyetlenség semmi nyoma nem mutatkozott. Sokat foglalkozott spiritizmussal. Az itteni körökben csakis a sajnálkozás hangjával lehet találkozni. Mindenki, aki ismerte, meg van győződve, hogy a szegény ember hirtelen megőrült. Hogy ő Mátyássy haragosa volt, arról itt nem hallatszik semmi. Mért szemelte épen őt ki — titok. De téves, hogy Mátyássy miatt lett áthelyezve Kanizsára. Nagyon jól tudom, hogy Junga már 1903. óta kérte és sürgette áthelyezését egy délibb fekvő városba, felesége gyakori tüdőhurutja miatt, ki, mint olasz származású nő, nem tűrte a kassai zord éghajlatot. 1906-ban Junga Pestre ment a törzstiszti tanfolyamba és még csak 1907-ben sikerült neki áthelyezését Kanizsára kieszközölni. Felesége betegeskedése miatt kénytelen volt egyszer a telet Isolán; az anyósánál tölteni, kinek ott villája van, melyet idegeneknek bérbe ad. Vagyronról, vagy birtokról sohase hallottam semmit. Anyósával, mivel én is egypárszor nálunk találkoztam, jó viszonyban élt, amint az nem is lehetett másképpen. Jungáné szerény életmódja, rendkívüli szorgalma és korrekt magaviselete csakis áldás volt férjére nézve. Így ismertük mi Jungákat! És most, az Istenért, hagyják azt a szegény agyongyötört asszonyt, kinek boldogsága egy örült tett által hirtelen romba dőlt. Ne hurcolják ártatlan nevét a piszkon keresztül. Az örült tett áldozata teljesen fel fog épülni. Adja a gondviselés, hogy akadjanak Jungának bírái, kik felismerik az örültet cselekedetében és kik ezáltal, ha már a boldogtalan-

nak végképp el kell vesznie, legalább a szerencsétlen asszonynak és 3 ártatlan kis fiának megadják a megélhetés lehetőségét.

Egy kassai hölgy.

Kassáról jelentik: A pokolgépes merénylet sebesültjét, Mátyássy Zoltán honvédszázados-hadbiztosot megoperálják. A robbanás ugyanis elégette arcán a bőrt s most az elpusztult részeket másokkal kell pótolni. A műtét rendkívül komplikált lesz, mert a pótlásra szánt bőrt magáról a századosról kell venni, még pedig valószínűleg a hátáról, mert a mellén és a két karján ugyancsak összeégette a robbanás a bőrt.

Nagykanizsáról jelentik: Junga Sebő felesége ma ötszobás elegáns lakásának egész berendezését eladta és háztartását feloszlatta. Az eladott tárgyak között igen szép művészi darabok voltak: történelmi emlékek és Miksa meggyilkolt mexikói császár nejeinek, Sarolta császárnénak sajátkezű festményei.

Jungánét a hadtestparancsnokság megkezesésére a vizsgálóbíró ma reggel kihallgatta. Jungáné itt megismételte, hogy véleménye szerint férje csak elmebetegségében követhette el tettét.

Tudósok a szerelemtanyán.

„Nőknek tilos a bemenet!”

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, szeptember 3.

Miután a külföld hosszú szakállu orvostudósai a budapesti összes tudományos intézeteket megtekintették, elhatározták, hogy tanulmány tárgyává teszik ama helyeket is, amelyekről a finom hungarók kerülnek a magyar lány husára éhes külföldiek karjaiba.

Tegnap éjjel a francia orvosok mintegy ötvenen fölkerekedtek és megindultak Budapest leghíresebb szerelmi berke felé.

— Mi is elmegyünk! — kiáltották az asszonyok. — Mi is látni akarjuk ezt a magyar specialitást.

Az orvosok összenéztek. A két legliberálisabb férfiú: Bourget és Raimond dr. kimondták a szentenciát:

— Helyes. A nők is megnézik. Legalább ők is megláthatják, milyenek nem szabad lenni a nők.

Kocsiba ültek és elhajtattak. A Magyar utcában levő híres mulatóhelyen állapodtak meg. Egy tekintélyes kora nő a bejáratnál ezzel fogadta a vendégeket:

— A férfiakat szívesen látjuk, de a nőknek tilos a bemenet. Van már itt ugy is elég nő.

A pápaszemes tudósok kapacitálni próbálták a nénit, de ő hajthatatlan maradt.

— Én már minden ostromot kiállok, — mondta — nálam minden próbálkozás sikertelen.

A franciák duhósen távoztak.

— Majd megmutatjuk, hogy mégis a feleségünkkel együtt fogunk bejutni, — kiáltották.

Bourget kiadta a jelszót:

— Gyerünk a rendőrségre!

Erre az egész tudományszomjas társaság felrobogott a rendőrségre. Ott Arányi Taksony dr. inspekciós rendőrtisztet fölzavarták álmából és a vezetőjük nagy fölháborodással mondta el: mi történt.

— És most miért jöttek az urak? — kérdezte a rendőrtiszt.

— Hogy belépőjegyet kapjunk a rendőrségtől úgy a magunk, mint feleségeink számára.

— Azt nem tehetem meg. Az urak kaphatnak, de a hölgyeknek tilos a bemenet.

A professzorok módfelelt fölháborodtak ezen és sértegetni kezdték a rendőrtisztet, aki erre kiutasítással fenyegette meg a tudósokat. Végül mégis megbékültek s miután megkapták a belépőjegyet, boldogan hajtottak el megismerni Budapest éjjeli életét.

Hogy a professzorok feleségei mit szóltak ehhez, arról nem adott hírt fővárosi tudósítónk.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

„Álmodozók.”

(Színmű 3 felvonásban. Irta: Fényes Samu dr.)

(Beszámoló a Magyar Színház főpróbájáról.)

*

Magyar levegő. Az a szomorú, édes-busoszi fuvallam rezeg át a lelkünkön, amely a sárgult falevelet pörgeti le... Le a sötét enyészetbe. Évszázadokon keresztül dacolnak a tölgyek tomboló széllel, zúgó viharokkal, de végre is életképességüket veszítvén átadják helyüket a talán nem oly vastag törzsű, de annál élémesebb vegetációknak.

A Kenéz nemzetségből is már csak a két öreg testvér: Lőrinc és Gergely élnek; az előbbinek fia György, az utóbbinak leánya Klotild. Agykoptató munkát világeletemben sohasem végeztek, s kizárólag az ősök kultuszának élén, természetesen, hogy az ősi birtok adósságtól terhelten veszedelmesen inog lábuk alatt.

Az ő álmodozó, révedező, csak a multakat látó szemük nem képes a jövőbe tekinteni. Az örvény mélységét is csak akkor veszik észre, midőn a György fiu a minden hitelükből kimerült két öregtől kártyaadósságának kifizetésére sürgősen százezer koronát kér. Az utolsó Kenéz homloka előtt a pisztoly csőve feketélik. Ez felrzza a két öreget fásultságából, de ingadozó térdekkel tanácstalanul állanak.

A szomszédságukban lakik Kosbor István, az Amerikából visszatért milliomos, kinek apja még napszámos volt Kenézéknél.

A maga erejéből urrá lett paraszt jellemző kitartással dolgozik azon, hogy a Kenéz birtokot, amelyen még ő ostorosgyerek volt, megszerezze magának. Kenézék, a tönk szélén álló, de azért büszke, gögös emberek csak a parasztot látják benne, tehát előttük nem jön ember számba. Most azonban önként is rá kell gondolniok.

Klotild, dacára fennkölt lelkének és elragadó egyéniségének, büszkeségben, gögben méltó sarja a Kenéz nemzetségnek. Kosbort, ki nemes lelkének egész hevével imádja, tekintetre sem méltatja. Am szereti a poéta lelkü Ervint, a ványadt, gyöngye idegzetű ifjut, kivel közvetlen György levelének megérkezése előtt el is jegyzi magát.

Kosbor István megkéri Klotild kezét, de úgy ő, mint az öregek a legnagyobb fölháborodással utasítják vissza a paraszt tolokodását. Észretérnek azonban az öregek s belátják, hogy Kosbor segítsége nélkül nem menthetik meg a Kenéz nemzetség utolsó férfiivadékát. Klotildhoz fordulnak tehát tanácsért, ki először ébred a lealázó rideg valóra s büszkeségében inkább fegyvert szegsz mellének, semhogy egy parasztnak nyujtsa a kezét.

Apja kocsavarja kezéből a fegyvert, s abban a pillanatban nemes szíve sugallatára hallgatva unokafivéréért feláldozza magát: kezét nyujtja Kosbornak. Lelke megtörik, de fájdalmát tőle telhetőleg palástolja. Kosbort, ki őt szerelmes lelkének minden gyöngédségével elhalmozza, csupán urának és parancsolójának tekinti, figyelmességeit következetesen visszautasítja.

Végre is Kosborra tarthatatlanná válik a helyzet. Érti, tudja, hogy Klotild Ervint zárta szívébe, de becsülete még csak a minden héten pontosan érkező leveleit sem engedi felbontani.

Ervin három év óta először tér vissza — családi ügyben — arra a vidékre, s Kosbor felhasználja az alkalmat a helyzet végleges tisztázására. Mindkettőjük nevében meghívja Ervint s tettének oélját becsületesen közli is az asszonynyal, egyszersmind tudomására hozza, hogy három napra elutazik. Csak arra kéri nejét, hogy viselje gondját a kis árvának, kinek szüleit az árviz elsodorta. Ervin jön. Klotild kezdetben becsülete szavára hallgatva a leghidegebben kezeli, de később az ifju esdő szerelmére az alvó parázs lángragyul, sorsát Ervin kezeibe helyezi, ki magával akarja ragadni. A gyermek eközben felügyelet hiányában az ár sodrába került.

Parasztok rohannak mentésére, de tenni egyik sem mer, míg végre Kosbor saját életének kockáztatásával megszabadítja a kisdedit. Klotildot vádolja a lelkiismeret, Ervint szalasztja a folyóhoz, de a gyöngye idegzetű fiut még a nézés is beteggé teszi. A nőt depriálja Ervin férfiatlansága, de meghatja Kosbor hősiessége. Érti, hogy férje a gyermekben őt kívánta megmenteni magának, de lázongó büszkesége még mindig nem engedi elősmerni a paraszt nemességét. A lassan ébredő becsülés küzd az évszázados göggel, de még nem győzedelmeskedik. Kosbor vérző szívvvel látja a rideg valót, visszakészül Amerikába, nem akar utjába állani Klotild boldogságának, sőt azt elősegíti, mert az ősi Kenéz birtokot neki adományozza s egyenesen felszólítja három év előtt eltemetett boldogságának feltámasztására.

Klotild teljesen le van sujtva; magasan maga fölött állónak látja Kosbort, már becsüli s ezt szemrehányólag tudomására is hozza Ervinnek, ki maga vezeti rá a nőt, hogy érzelme immáron a becsülésnél is fenköltebb, az már izzó, féltő szerelem.

Ervin szomorun, lesujtva távozik, Klotild pedig a lelkiismeret tüzeiben megtisztulva, szíve sugallatától hajtva tiszta szerelemmel borul férje kebelére.

A drámai erő, mely Fényes e darabjában megnyilatkozik, a szemlélt a legnagyobb elismerésre ragadja. A téma hálás volta csöppet sem esökkenti a szerző kvalitásait, mert a jellemek oly éles megrajzolása, a megkapó helyzetek zseniális csoportosítása, a cselekvény haladásán a folytonos emelkedés, majd a kibonyolításban a finom kéz, a mélyre tekintő szem csak kiválóan tehetséges drámaíró tulajdonságai. S az a mély fájdalom, amelyet maga a költő érez, midőn egy jobb sorsra érdemes osztály végső pusztulását rajzolja, csak egy nemesen érző szív karakterisztikuma. Nem hagyhatjuk említés nélkül azt a pompás, csillogó, de azért erőteljes s sohasem fellengős nyelvezetet, amely a hallgatóságot az első pillanattól fogva lebilincseli. Néhol talán tulságosan is szónokias, de a nemes pátoz eredeti értékére egalizálja.

Az előadás még néha hagy maga után kívánni valót. Rátkay Kenéz Gergelye, Kürthy Kosborja tökéletes alakítások, ellenben Törzs, ki ezuttal különben sem jutott hálás szerephez, Ervint kissé tulságos szentimentalizmussal figurálta, Sebestyénben pedig, a Kolozsvárról felkerült tehetséges színészben — Lőrincet adta — még némi vidékies modorosságot véltünk fölfedezni, ezt azonban az új környezetben remélhetőleg rövidesen levetkőzi. Báthory Gizella, bár egyéniségétől távol álló Klotild szerepe, dicséretes igyekezetéért csak elősmérést érdemel.

Orbán István.

* **Norvég faipar.** A világpiac fatermelésének egyik jelentékeny százalékát szolgáltatja Norvégia, melynek lakói javarészt halászból és fatermelésből élnek. Az Uránia színház új műsorán bemutatja a világ egyik legnagyobb faiparát. Norvégia rengetegét irtják a legmodernebb eszközökkel, szállítják bámulusos leleményességgel az emelet magasságu fatörzseket és egész addig látjuk a fa feldolgozását, míg lécekre vágva vagonokra rakva el nem szállítják. A pompás és tanulságos kép mellett nagy tetszésre talál még a palesztinai narancstermelés, a berlini uszoda és a betörő katonák című mozgófénykép. Nagy várakozással tekint a közönség a szenzációs mozgófénykép bemutatására elé, mely Bleriotnak a La Manche csatornán való átrepülését örökíti meg. 791

* **Ifjúsági lapok.** A középiskolai tanuló ifjúságnak egyedüli folyóirata, mely kívül áll minden felekezeti és párt-érdeken, az Ifjúsági Lapok. E tartalmas diáklap havonként háromszor jelenik meg. Magas irodalmi színvonalát biztosítják munkatársai, akik az ifjabb hazai irodalom legkiválóbbjai. A szerkesztőség valóban kulturális célt szolgál, amidén a káros ponyvairodalmi és pornografikus művek ellen küzdve ezen szívet-lelket nemesítő folyóiratot adja a magyar ifjúság kezébe. Minden szülőnek ajánljuk, hogy rendelje meg a diákia részére az Ifjúsági Lapokat, a mely nem csak szórakoztat, hanem tanít és nevel is egyszerűsággal. Előfizetési árai pedig oly csekélyek, hogy azt fizetni bárkinek is módjában áll: Egész évre 4-80 K., félévre 2-40 K., negyedévre 1-20 K. — Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, V., Nádor-utca 16.

A NAP FURCSASÁGAI.



(A diszkrét város.) Krassósörényben, Lugoson egy ottani hírlap a napokban egy erkölcsstelen merényletről s egy gyilkosságról számolt be. Nevek nélkül. Természetesen óriási feltűnést keltett a hír s kutatták, hogy ki a merénylő és ki a gyilkos. A lap most a következőkben értesíti olvasóit, hogy rossz nyomon jár a találgatás:

E cikket többen egy városunkban közismert úri egyénre vonatkoztatták. Most az igazság érdekében ki kell jelentenünk, hogy szóban forgó cikkünkben, melyre az illetők céloztak, az illető vagyonos s köztiszteletben álló, előkelő család ifju tagja egyáltalán érintve nem volt, miután ő az egész ügytől távol áll, benne semmi része nem volt, így tehát cikkünk reá nem is vonatkozhatott. Egyébként is mi cikkünket nem személyek ellen, nem szenzáció hajhászásból, de az igazság és erkölcsiség érdekében irtuk.

Kedves, jó levegőjű város az a Lugos, ahol egy gyilkosságról s egy erkölcsstelen merényletről napok mulva se tudják meg, hogy ki volt a tettes s a lap rektifikál, de nem nevezi meg a bűnöst. Mintha magánügyről volna szó, amelyhez a sajtónak semmi köze. Ez a diszkrétció — megható.

(Fenyőtoboz, mint repülőgép.) Egyik debreceni lapban olvassuk, hogy ott Juhász Béla Máv. üzletvezetőségi hivatalnok aeroplant talált fel, a melynek sikerképes modelljével a minap készült el.

Juhász Béla találmánya — írja a debreceni újság — elüt az eddigi repülőgépektől, a melynyiben alakja fenyőtobozhoz hasonlít s azok, a kik értenek a dologhoz, azt állítják, hogy „Juhász találmánya forradalmat fog kelteni a léghajózás terén.” A debreceni aeroplán mintamodellje villamos motorral van összekötöttesben, amely a hajtóerőt szolgáltatja a repüléshez. Szombaton Juhász a köntösgáton tett próbát találmányával nem minden eredmény nélkül. Juhász Bélát a kereskedelmi miniszter Budapestre helyezte át. Tegnap szállította fel repülőgépét a fővárosba, a hol folytatja tanulmányait. Ha sikerül Juhásznak vállalkozása, úgy Debrecen sem marad mögötte

azon városoknak, amelyek felé a világ feszült figyelme irányul.

Arad és Nagyvárad után, hol tudvalevőleg két színész kísérletezik új szerkezetű repülőgépekkel a magyar technika nagy dicsőségére, a Hortobágy mellől most beállít ime Debrecen. Hurrah Debrecen, éljen a fenyőtoboz, mint repülőgép.

*

(A halasi nők és a politika.) A feminizmusról szól e címmel a kiskunhalasi helyi értesítő következő óvó-róvó-figyelmeztető közlése, amely a kérdést magyarosan intézi el:

Eddig Kiskunhalas városában biz erről nem igen volt szó, most azonban ezt Halason is felszínre hozta az a körlevél, melyet a budapesti feministák egyesülete küldött a halasi nőknek. A körlevélben a feministák „Miért kell a nőnek a választójog?” cím alatt 31 pontban foglalják össze mindazokat, melyek a nők választó joga mellett érvelnek. Ők a nőket alárendelt, lenézett teremteseknek rajzolták, kiknek vállain csupa teher van, de jogban egyáltalában nem részesednek. Mi a feminista hölgyekkel semmiképen nem értünk egyet, mivel minden józan ember tudja, hogy a nő milyen szerepet tölt be a társadalomban. Épen azért nagyon is szívére kötjük a halasi nőknek, hogy ne üljenek fel a beküldött nagyhangú körlevélnek, mivel egész biztosan állíthatjuk, hogy a feminista, pártában maradt vén kisasszony „apostolok” szívesen szerepet cserélnének az általuk elnyomott és megalázottnak mondott, de valóban nagyon irigyelt és boldog házasságban élő asszonyokkal. De persze, ez nem tőlük függ!

Inzultált szerb miniszter.

György herceg és Pasics.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 3.

György herceg ma délután — mint egy belgrádi távirat jelzi — óriási botrányt csapott Péter király lakosztálya előtt. Szokatlan és csak a szerb herceg kivételes egyéniségével megmagyarázható módon szólalkozott össze Pasics miniszterrel, aki a herceg lemondásánál a trónöröklési jogról, jelentős szerepet játszott.

— Egy szót sem akarok az ilyen intrikus szájából hallani, akinek minden törekvése az, hogy atyámat és a dinasztiait megbuktassa. Szerencsétlenség az országra, hogy a király most is az ön befolyása alatt áll. Átlátok az üzelmén és ismerem szerepét, melyet a lemondásom körül játszott, kiáltotta magából kikelve a herceg.

Ekkor már oly hangon folyt a miniszter inzultálása, hogy a király is figyelmessé lett a nem mindennapi jelenetre.

Kijött dolgozó szobájából, odalépett Pasics-hoz és távozásra kérte.

A miniszter engedett a király szavának és szomorúan haladt le a lépcsőn. A herceg azonban, amíg csak el nem tűnt a mélyen megbántott államférfiu alakja, nem szünt meg a lármával. Atyja nyugalomra intette, de ő reá is durván rátámadt.

— Téged és családunkat akar ez az ember tönkretenni. — szólt a királyhoz, — de nem fog sikerülni, mert megmutatom, hogy erősebb vagyok ennél a gonoszlelkű alaknál.

Alig volt képes a király a fiát rávenni arra, hogy bemenjen a szobába, ahol heves jelenet játszódott le apa és fia között.

A palotában lefolyt botrányról városszerte izgalommal tárgyaltak.

A feltűnést keltő botrány — mint Belgrádból jelentik — akkor történt, mikor a lemondását visszavont kormány kihallgatása után távozott Péter király dolgozó szobájából. A koalíció fenmaradását biztosító miniszterium tagjai közül Stojanovic és Pasics az összkormány fogadtatása után még egy ideig a királynál maradtak, a kivel a jövő terveiről tárgyaltak. Péter király ezután Pasicsot még magánkihallgatáson is fogadta és őt becsátotta el legutoljára magától. Alig lépte át a királyi lakosztály küszöbét az államférfiu, magával szemben találta György herceget, a kinek tudomása volt a kormány tagjainak kihallgatásáról és ugy látszik elhatározta, hogy leszámol azzal a férfiival, a kinek lemondása előidézésében fontos szerepet tulajdonított.

A miniszter tiszteletteljesen üdvözölte a herceget, aki azonban a köszöntés viszonzása helyett vérbe borult szemekkel rontott Pasicsnak. Viselkedésén látszott, hogy felizgatta a találkozás. Hangos szóval támadt a miniszterre:

— Maga fog felelni azokért a támadásokért, melyek engem a sajtó részéről szakadatlanul érnek — kiáltotta oda Pasicsnak. — Tudom, hogy ki a cikkek sugalmazója, ki a láthatlan kezű intrikus. Tisztában vagyok magával, látom, hogy mire törekszik. A válságot is csak azért idézte fel, hogy ur lehessen Szerbia fölött. Tudja meg, hogy a hadsereg mellett van és annak segítségével meg fogom akadályozni a maga rutjatekait.

Pasics, akit meglepett a herceg brutális támadása, néhány pillanatig szótlannul tűrte az inzultust, majd tiszteletteljes hangon mentegőzni próbálkozott. György herceg azonban nem engedte szóhoz jutni az ősz férfit, hanem kezével megvető legyintést téve, így folytatta sértéseit:

Fabricius nyugalomban.

A parlament szétkergetője idegbeteg?

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 3

Egyik fővárosi estilap mai számában azt a hírt közli, hogy Fabricius Győző dandárparancsnok, a képviselőház hirhedtté vált szétkergetője, súlyos idegbaja miatt távozik a hadseregből. Betegsége állítólag már régebbi keletű, de most olyan súlyossá vált, hogy felebbvalói intézkedésére három hónapi szabadságot kapott, szabadsága után pedig nyugdíjazni fogják.

Fabricius ezredesből — írja az említett lap — egy esztendővel a parlament szétkergetése után, 1907. év végén, dandárparancsnok lett és a pozsonyi 4. honvédkerületi helyőrségi parancsnok, Rupprecht Henrik altábornagy mellé lett beosztva. Hivatala a Palisan-ut 65-ös számú házában volt a honvédkerületi parancsnokság épületében. lakása pedig, ahol feleségével és leányaival együtt lakott, a Zöldszobautca első számú ház második emeletén volt. Naponta korán kelt; nyolc órára már hivatalában volt. Ott dolgozott délelőtt és délután a dandárparancsnok, aki már Budapesten ezredes korában erősen ideges természetű volt. Pozsonyban még betegesebb lett. Zavaros lett a beszéde és gondolkodása. Május óta már hivatalába sem járt be. Utoljára augusztus 18-án, a király születése napján látták. Akkor egész délelőtt feltűnően zavartan viselkedett; lassu léptekkel járt az utcán és járás közben hangosan beszélt. Akik látták, jelentést tettek róla a honvédkerületi parancsnoknak, akinek intézke-

désére azonnal szabadságolták. Augusztus 24-én megérkezett Pozsonyba a honvédelmi miniszter rendelete, melyben ez állott:

„Szabadság engedélyeztetik 1909. aug. 25-étől kezdődőleg három hónapig Fabricius Győző honvédkerületi dandárparanoknak orvosi felülvizsgálat céljából.“

Pozsonyban azonban már ekkor mindenki tudta, hogy Fabriciuson legsúlyosabb neurasthenia jelei mutatkoznak. A három hónapos szabadság csak arra szolgál, hogy orvosi felülvizsgálatra mehessen és annak eredménye nyomán azután penzionálják. Fabricius augusztus hó 18-ika óta nem látták, szeptember elsején pedig elutazott Pozsonyból egész családja. Felesége és leányai Budapestre mentek, egy Péter Mórné nevű rokonuknál szálltak meg. Azt, hogy Fabricius hol van, seakise tudja Pozsonyban. Ott nincs és Budapesten sincs családjánál. Valószínűleg egy külföldi szanatóriumban helyeztette el a család, vagy katonai elmeógyógyintézetbe szállították. Az érdeklődőknek azt mondják, hogy gyomorbaja van és szabadságolták.

Ezeket mondja az említett lap, míg egy másik forrásból arról értesülünk, hogy Fabricius augusztus első felében tényleg gyomorbaja miatt Rohitsch-Sauerbrunnban kúrálta magát. Hogy most hol van, nem tudják.

HIREK.

Külföldön elfogott aradi leánykereskedő.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 3

A cernovici rendőrfőkapitány a következő körözélevelet bocsátotta ki a napokban:

1909. július 3-án Cernovicban letartóztatott egy leánykereskedélemmel gyanúsított egyént, aki azt mondta, hogy Schapira Abraham Sámuelnek hívják, Szalonikiben született 1876-ban és odaváló illetőségű. Török nyelvű, Schapira névre kiállított okmányok voltak nála. A bel- és külföldi, továbbá tengerentúli hatóságokkal folytatott levelezés folytán kitűnt, hogy veszedelmes leánykereskedőt és kerítőt fogott el a rendőrség.

Minthogy Szalonikiben nem ismerik, valószínű, hogy tiltott uton jutottak az okmányok a birtokába. A gyanúsított galiciai és azonos lehet azzal az egyénnel, aki Siatynból négy leányt szöktetett meg Amerikába. Konstantinápolyban és Várnában Medeleff néven ismerik, mint kerítőt és tolvajt, Romániában leánykereskedés miatt büntetve volt és kitiltották.

1909. május havában Aradon rávette Versitz Anna nevű szobaleányt, hogy vele elutazzék. Szegedre mentek, ahol kicsalva tőle háromszáz koronát, megszökött a leány elől.

Szófiában elítélték, de a fogházból megszökött. Aki bővebbet tud erről a nemzetközi leánykereskedőről, az szíveskedjék a cernovici rendőrséget értesíteni.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 4-én az időjárás: száraz, enyhébb.

— A román egyház a kormány ellen. Apponyi Albert gróf kultuszminiszter ismert rendelete ugylátszik a legelkeseredettebb harcot fogja eredményezni. Nagyszébenből azt táviratozzák, hogy az egyházi hatóságok ma gyűlést tartottak, amelyen kimondták a rendelet ellen való szegítést. Eszerint a román tanítók nem fogják végrehajtani Apponyi ama rendeletét, amely azt jelenti, hogy a román iskolákban csak magyarul tanítsák. Hogy mi

lesz ennek a következménye, azt talán precízen senki se tudja. Annyi kétségtelen, hogy a harc most teljes erővel kitört a román egyház és a kormány között.

— György herceg és az összeesküvők. Belgrádi távirat jelenti: Az itteni helyőrségnek néhány tisztje arra ajánlkozott György herceg előtt, hogy a „Zvono“ és a „Davorni List“ című összeesküvő-párti lapok szerkesztőit kihívja és ha ezek az elégtételt megtagadják, e lapok kiadóit és szerkesztőit megfenyítik. Okanovics őrnagy, az összeesküvők vezére számos fenyegető levelet kapott, melyekben felszólítják, hogy nyomban hagyja el Szerbiát, mert különben meggyilkolják.

— Péksztrájk készül az aradi Kossuth-ünnepre. Az aradi sütősegédek a napokban gyűlést tartottak, amelyből kifolyólag memorandumot terjesztettek a mesterek elé. A segédek jelentékeny követelésekkel állnak elő, a mit — ez idő szerint — a mesterek nem teljesíthetnek. Ugy értesülünk, a segédek szeptember 19-re, a Kossuth-szobor leleplezésére sztrájkot akarnak szervezni, hogy ezzel nagy zavarba hozzák a mestereket. Ugy vélik ugyanis, hogy a nagy idegenforgalomra való tekintettel, a főnökök megadják a követeléseket, mert sztrájk esetén nem tudnák kiszolgálni a nagy fogyasztó közönséget.

— Magyar íródnő öngyilkossága Bécsben. Bécsi távirat jelenti: Ma reggel holtan találták a nyolcadik kerületi Josefstädter-Strasse 60. szám alatt levő lakásán Pataky Ilona magyar származású íródnőt. A házbeliiek vették észre és értesítették a rendőrséget, melynek eddigi vizsgálata szerint Pataky Ilona valószínűleg megmérgezte magát. Az életunt asszony Pataky Bélának, a Pester Lloyd néhai munkatársának volt özvegye; 40 éves és csak nemrég tüntette ki a király arany érdemkeresztjével. Belső munkatársa volt a Fremdenblattnak és különösen az udvari bálakról írt csevegései tetszettek az osztrák közönségnek. Leánya volt Geiger bankárnak, aki évekkel ezelőtt vezető szerepet játszott a budapesti börzén és szintén öakezéssel vetett véget életének.

— Bleriot budapesti utja. Fővárosi tudósítónk táviratozza: Bleriot impreszáriója, Müller, ma Párisból a következő táviratot küldte a fővároshoz:

Bleriot erős, egészséges. Október 17-én repül Vérmezőn. Müller.

Bleriot egy szakembere ugyanis a múlt héten Budapesten járt és terepszemlést rendezett. Most azután megállapította, hogy bécsi röplése után a Vérmezőn fog felszállani. A távirat első szavai arra vonatkoznak, hogy Bleriot a reimsi versenyen szenvedett égési sebeiből már felgyógyult.

— Házasság. Klein Misi fényi nagybérlő e hónap 12-én esküszik örök hűséget Aradon Heltai Gróthe kisasszonynak, öz. Herz-Pollák Helén urnő bájos és művelt leányának.

— Megszöktette a sógornőjét. Budapestről írják: Fult Ferenc 28 éves könyvelő Csornáról és Fult Zsigmondné, született Klein Róné 20 éves, máv. mérnök neje, Zágrárból jöttek Budapestre látogatónak. Fult Zsigmondné meglátogatta szüleit, ahol egészen véletlenül találkozott férje öccsével, saját sógorával, a szőke ifjával, Fult Ferencel. Fult Ferenc többször meglátogatta égszinszemű, bogárhajú sógornőjét és augusztus 30-án együtt mentek el sétálni. A seta igen hosszúra nyúlt, mert mai napig sem tértek vissza. A rendőrség most, hozzátartozói feljelentésére, keresi őket.

— A muzeumi lopások. Budapestről írják: Arra nézve, hogy Kovács miként hajtotta végre a tolvajlásokat, ma már egész határozottsággal tudni vélik a következőket: Kovács évek óta mindig a hivatalos időnél egy órával előbb jelent meg a muzemben. Ilyenkor a már előre kiválogatott okmányokat lehordta vagy lehordatta az egyik földszinti helyiségbe, ahol a Hajnik-könyvtár rendezésével foglalkozott. Nem tűnt fel a dolog egyetlen esetben sem, mert a szolgák azt hitték, hogy ezek a csomagok is a rendezni valók közé tartoznak. Különbösen is szokásban volt, hogy a tisztviselők a hivatalos időn kívül is használhatták a gyűjteményeket a földszint 28-as és 32-es helyiségekben, másnap azután visszavitték a könyvtárba a kikölcsönzött darabokat. Kovács is így tett, de a változatosság okáért másképpen is. Mióta a muzeumi könyvtár használati idejét délután négy óráig meghosszabbították, az a szokás, hogy a délutáni órák alatt mindig csak egy tisztviselő tart inspekción. Mikor Kovácsra került az inspekción szolgálat, mely rendszeresen egy hétig tart, ő visszavonult a levéltári osztályba és zavartalanul válogatta össze az értékesebb okleveleket. Így gyűjtögette napról-napra és hétről-hétre csomagba őket s mikor volt már jó kötegre való belőlük, nyugodtan hazavitte. A levéltári osztály vezetője, Aldassy Antal dr. ma este érkezett vissza nyári szabadságáról. Távolléte alatt nem tudott semmit a muzeumi ügyekről, csak amennyiben a lapokból újabb tájékozódhatott. A Múzeum két tisztviselője az ő és Fejérpataky igazgató távollétében adták a rendőrség kezébe a nyomozást, melynek nyilvánvalóan meglesz most az az eredménye is, hogy több vezető tisztviselőt nyugdíjazni fognak.

— Orvosi körökből. Korányi Sámuel dr., aradi kórházi másodorvos, Trecsenteplioról, ahol mint fürdőorvos működött, ma visszaérkezett.

— Merénylet a csendőrök ellen. Temesvárról írják: Tegnap este valami elvetemült egyén merényletet követett el a beregszói csendőrök három tagja ellen. Csurescu Mihály lókupec és gazda a merénylő, akire eddigelé nem volt panasz közbiztonsági szempontból. Utóbbi időben azonban több koresmai garázdálkodásban vett részt és ezért csak érthető és természetes volt Molnár Imre őrsvezető, Mészáros Mihály és Csik Lajos csendőrök ama magatartása, hogy mikor a koresmában Csurescuval találkoztak, nem voltak hajlandók vele érintkezni. Csurescu eltávozott a koresmából, magához vette két-csővű vadászfegyverét és forgópisztolyát s visszatért a korema elé, ahol pisztolyából egy lövést tett. Ugy a csendőrök, mint a koresmában volt többi emberek a lövések zajára kirohantak az utcára, amikor Csurescu vadászfegyveréből ráduplázott a korema elé tóduló emberekre. Erre megérkeztek az éjjeli őrk is és a lövések felvillanó fényénél a merénylőben felismerték Csurescu Mihályt, akire rászóltak, hogy ne lövöldözzön, mert baj esik. Csurescu most forgópisztolyát vette elő és vagy hatszor egymásután a csendőrökre lőtt. Ezek aztán rá akarták magukat vetni, mire Csurescu futásnak eredt, de menekülés közben is még többször visszalőtt. A két csendőr ekkor a laktanyába sietett, hogy felfegyverkezzenek, Molnár Imre őrsvezető pedig tovább folytatta az üldözést, de ez nem vezetett eredményre, mert a merénylő csakhamar eltűnt a sötét éjszakában. A beregszói és környékbeli csendőrség most szorgosan kutatja a merénylőt.

— A szigorú erdőkerülő. Sátoraljujhelyről jelentik: Gócz Márton erdőkerülőt Bodrogolasziban, mikor késő este rendes körutját végez-

te, három legény megtámadta és a náluk lévő karókkal agyba-főbe verték úgy, hogy eszméletlenül összeesett és másnap reggel a környékbeliek találták meg. Most a kórházban haldoklik. A merényletet komlósi legények követték el a tulszigoru kerülő ellen.

— A tréfás hirdető. Komáromból írják: Nagy rémületet kelt most egy ismeretlen tettesnek az az eljárása, hogy a vármegyének különböző városaiban lakó polgárai nevében az illető teljes nevének és címének jelzésével hirdetéseket tesz közzé a fővárosi lapokban. Így nemrégiben egy öreg komárommegyei ref. lelkész nevében azt hirdette, hogy óriási birtokot örökölt, szüksége van hat gazdatisztra, kiket évi 4000 korona fizetéssel alkalmazna nagy mellékjövedelemmel. A zsiros állásra természetesen tömegesen jöttek személyesen ajánlkozni és mikor a lelkész felvilágosította őket a hirdetés valótlan voltáról, botránys jelenségeket csaptak. Egy másik komárommegyei ref. lelkész nevében gazdasszonyokat, házvezetőket, szakácsnőket keresett fányes feltételek mellett, igérve egyszermind azt is, hogy személyesen jelentkezőknek az utiköltséget visszatéríti. Más alkalommal ismét egy megyebeli tanítónőről azt hirdette, hogy 5 millió koronát örökölt, keres egy daliás katonatisztet férjül. A tanítónő természetesen rengeteg levelet kapott különböző ajánlatokkal. A rendőrség most nagymérvű nyomozást indított meg, hogy a tettest megtalálja.

— Cigány a kórházban. A szabad élet embere a cigány. Nem érzi magát jól egy helyen és nyughatatlan vére folytonos kóborlásra sarkalja. Nem tud sehogysem meglenni a négy fal között és legkevésbé a kórházban. Talán még halálos betegen sem igen lehetne odaszállítani. Nem neki való szállítás az. Ott az ágyban kell maradni és holmi keserű orvosságokat szedni. Balog Miklós hajduböszörményi listfoltozó cigánynak az a kellemetlen megtiszteltetés jutott ki, hogy olyan tiszta, fehérágyas helyre kerüljön, aminő a debreceni kórház. A cigánynak nemrégiben szóváltása volt egyik pajtásával, aki illő elelet helyett egyszerűen ólomgolyót küldött a füstös-képi legény baltájába. A golyó azonban úgy látszik rosszul viselkedett a cigány testében, mert Balog Miklós hosszas tusakodás után végre rászánta magát arra, hogy bemegy a „kálvinista Rómába”, aztán valamiképp „eligazítja” a karját. Így is lett. Beállított a debreceni kórházba, ahol azt mondta, hogy ha már idejött, hát szeretné, ha a nagyságos doktor urak egyszeribe kivonnák azt a cudar golyóbist a karjából. Az orvosok jól mulattak a kivánságon és megmagyarázták a cigánynak, hogy a dolog bizony nem megy csak úgy kutyafuttában, mert operációra van szükség és ahhoz kell vagy két hét. Rettenetesen megijedt ettől a cigány. Hogy ő két hétig henteregjen az ispotályban?! Dehogy is bír ő ilyen szörnyűséget ki. Meg is mondta kerekén, hogy még ha ágyugolyó volna a karjában, akkor sem maradna itt, ha azt a kis „operációt” az orvos urak nem tudják neki hamarosan megcsinálni. Nem is volt maradása egy percig sem a kórházban, hanem hazament Hajduböszörményre. Állapota most súlyosra fordult, sebláza van és alighanem akaratan kívül mégis csak be fog kerülni a kórházba.

— Kossak csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Felhívjuk azon t. urat, ki csütörtökön délután 4 óra előtt kiadóhivatalunk előszobájából egy nyitott ernyőt elvitt, azt visszaszármasztatni sziveskedjék.

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

AZ ARADI KOZLONY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357
Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151

TÁRKASÁGOK.



(A* festő.) Egy fiatal szép leány, akinek a festés az ambíciója, fölkereste azt az öreg festőt, kinek a véleményére legtöbbet adott. Elvitte hozzá legsikerültebbnek hitt festményét és megkérdezte:

— Mester, mit gondol, lesz-e sikere ennek a képnek?

A mester megnézte a festményt, amely egyike volt a legprimitívabb „alkotásoknak”. Valami tenger akart ábrázolni alkonyati időben, megfordítva azonban bátran lehetett volna a pécskai vasuti katasztrófának is mondani. Az öreg festő megcsóválta a fejét és aztán a kis művésznőre pillantott. A hölgy kipirultan kérdezte:

— Mit gondol mester, ezzel a képpel szivesen látnak engem a Nemzeti Szalonban?

— A Szalonban? Föltétlenül. De nemcsak a Szalonban, hanem a hálószobában is.



(A halottkém.) Arad megye egyik kis községéből írják nekünk ezt a történetet. Nem tudjuk, igaz-e, de mégis közöljük, mert jellemző a magyar paraszt nyugodt természetére: Egy családnál meghalt a legidősebb fiú. A familia nagyon sajnálta a szép szál gyereket, aki különös körülmények között hunyt el. Sok pálinkát ivott és egyszerre csak eldőlt a földön. Minthogy orvos nincs a faluban, a paraszt halottkémet hívták el. Az nagy bölcsen megállapította:

— Olyan hótt ez, mint a nagyapám. Az pedig már 30 esztendeje nem szuszog. Ez se vesz már lélegzetet.

A halottkém nem vette észre, hogy a pálinkás fiú csak tetszhalott. A sok pálinka meggyuladt benne és ettől megmerevedett. A fiut azonban kiterítették. A család már nagyon fáradt volt s mindnyájan lefeküdtek. Megkérték a halottkémet, hogy ő virrasszon a fiú mellett, egy koronáért, meg egy félliter pálinkáért. A halottkém este leült a kiterített legény mellé és szorgalmasan szűr-csölgetett a pálinkából. Hajnal felé már olyan jókedve volt, hogy dudolgatott. Egyszerre csak mozogni kezd a „halott” a koporsóban és a fiú felnyitja a szemét.

— Hát kend tán mellettem virraszt? — mondta álmos hangon a tetszhalott.

— Ugy ám.

— Hát akkor azt mondom, hogy aki halott mellett virraszt, az ne énekeljen.

A halottkém a legtermészetesebb hangon ezt felelte:

— Csend legyen. Aki halott, az fogja be a száját.



(Mit csinált Cook?) Társaságokban, kávéházakban most természetesen az északi sark fölfedezéséről beszélnek. A tréfálkozások persze nem maradhatnak el. Egy társaságban valaki azt kérdezte:

— Ki tudja, hogy mit csinált Cook dr., amikor az északi sarkhoz ért?

— Mit csinált? Furcsa kérdés. Hát tudományosan kezdett kutatni. Megvizsgálta a növény- és állatvilágot, vadakat lőtt stb., — felelte egy komoly férfiú.

Amire a kérdés kevésbé komoly föltevője ezt mondta:

— Ön téved, Cook dr., amikor az északi sarkhoz ért: örömeiben felkiáltott és hirtelen — sarkon fordult.

TANÜGY.

(—) Beiratások eredménye a főreáliskolában. A hozzánk juttatott jelentés szerint az aradi főreáliskolában ma délután végződtek be a beiratkozások. Felvettek összesen 308 tanulót, még pedig: az I. osztályba 74-et, a II. ba 64-et, a

III. ba 59-et, a IV. ba 45-öt, az V. ba 18-at, a VI. ba 18-at, a VII. ba 16-ot és a VIII. ba 14-et. Ez az eredmény a tavalyihoz képest, különösen az alsó osztályokban, emelkedést jelent.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Majom-história.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, szeptember 3.

A múlt hónapban egy Castello Viktor nevű olasz énekes produkálta magát Budapesten. A külső városokat járta be s olasz dalokat énekelt az udvarokon. A honoráriumot egy bohókás majom, az udvari énekes hü adlátusa, koldússa össze a lakók közt, akik egy-két krajcárt dobta a kalapjába. Az Örömvölgy-utcában még a harmadik emeletre is fölment s minden lakót könyörtelenül megégekvalt. Addig bukfenchezett az ajtó előtt, amíg meg nem kapta a obulust.

Amikor Kovács Antalné lakása elé ért, valami kellemes illat csapta meg az orrát. A nyitott ablakban egy tál kompót párolgott, melyet az asszony ebédre szánt a pecsénye mellé. A majom egy ügyes ugrással az ablak párkányán termelt, neki esett a tálnak s kéjjel habzsolta a főtt gyümölcsöt. Kovács Antalné majd kővé meredt az ijedtségtől, amikor a hivatlan vendéget az ablakban meglátta. De aztán összeszedte magát s egy főzőkanállal el akarta hessegetni a majmot.

A majom egy pillanatra abban hagyta a habzsolást, aztán két kézzel belemarkolt a tálba s az asszony arcába vágta a kompótot. Az asszony sikoltozására előjött Kovács Antal s bottal támadt a majomra, amely vigyorogva menekült a barátságatlan hajlékból. Castello Viktor látván a veszedelmet, melyben hűséges művésztársa forog, fölsietett az emeletre, ahol Kovács Antallal találta magát szembe.

A két ember csakhamar összekapott s a verekedésben Kovács húzta a rövidebbet. Az olasz mester alaposan helybenhagyta. Castello Viktor ma könnyű testi sértésért állott törvényt a büntető járásbírósnál, amely méltányolván az enyhítő körülményeket, tizenöt korona pénzbüntetésre ítélte a vádlottat.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Jegyzők gyűlése. Az aradvármegyei községi- és körjegyzők egylete és nyugdíjintézete Aradon a vármegyeháza kis termében szeptember hó 8-án d. e. 9 órakor választmányi és ugyanott d. e. fél 10 órakor rendkívüli közgyűlést tart. Tárgysorozata a következő: I. Egyleti ügyek: Az országos központi jegyzőegylet módosított alapszabályainak tárgyalása. A gyövrármegyei jegyzőegylet megkeresése a jegyzői irnokok és gyakornokok alkalmazásának korlátozása tárgyában. Közrendészeti ügyek lexikonja szerkesztőségének előfizetési felhívása. Országos központi jegyzőegyleti közgyűlésre az elnök mellé kiküldött választása. Indítványok. II. Nyugdíjintézeti ügyek: Dénes Istvánné rendkívüli segély kiutalványozása iránti kérvénye. Milován Valér volt mondorlaki körjegyző kérvénye nyugdíjjogosultságának megállapítása iránt. Indítványok.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Egy vidéki. Az ilyen súlyos vádat nem lehet névtelen panasz alapján közölni. Teljes nevét és címét kérjük, akkor — ha valóban megtörtént — talán megirhatjuk.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 3.

Ezuttal ismét az időjárás rendellenes voltánál káros hatásáról kell említést tennünk. Ugyanis a megyében olyan nagy szélvihar volt, hogy a réteken összehordott takarmányt szerteszórta, a gyümölcsöt levverte.

A gabonaüzlet irányzata javult és egyben az árak is.

A mai piacon a kedvezőtlen idő folytán gyenge hozatal volt.

Értesítés!

Az iskolaidény alkalmából ajánlom a t. szülők figyelmébe dusan felszerelt 3153

férfi- és gyermekruha-raktáromat,

a melyeket mai naptól mélyen leszállított áron árusítok.

Szives próba vásárlást kér

Braun Miksa,

férfi és gyermek ruha áruhaza

Arad, Szabadság-tér, Gróf Nádasdy-palota.

Telefon: 577. szám.

A mai piacon eladásra került:

1000 mm. buza (uj)	12:80—13:—
200 mm. árpa (uj)	6:60—6:70
100 mm. tengeri (ó)	7:20—7:30
100 mm. rozs (uj)	8:70—8:80
300 mm. zab (uj)	6:70—6:80

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 3.

Amerika ¼-el magasabb. Kínálat, vételkedv kielégítő, 50 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

As árak 50 kilónként számítva:

	Deli zárlat	5 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	7.09—7.10	7.13—7.14
Buza 1909. októberre	13.47—13.48	13.51—13.52
Buza 1910. áprilisra	13.66—13.67	13.67—13.68
Rozs 1909. októberre	9.48—9.49	9.53—9.54
Zab 1909. októberre	7.27—7.28	7.27—7.28

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény	661.75
Magyar hitelrészvény	768.—
Közúti vasút részvény	588.—

A Temesvári Lloyd-Társulat
terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1909. szeptember 3.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	12:90—13:00
76	13:00—13:10
77	13:10—13:20
78	13:20—13:30

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos uj	12:70—12:80
Rozs uj	8:70—8:75
Árpa uj	6:60—6:70
Zab uj	6:60—6:70
Tengeri régi	7:30—7:35

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 3. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon feüli súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon feüli súlyban 140—42 fillérig; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban 142—144 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 144—145 fillérig.

Sertéselészám: augusztus hó 31. napján volt készlet 27465 darab, szeptember 1. napján felhajtott 63 darab, szept. 1. napján elszállított 398 darab, szeptember 2. napjára maradt készletben: 27.130 darab.
A hizott sertés üzlet irányzata vevők. zilárd.

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 3. —

Fehér Kereszt szálloda. Kont Dezső utazó Budapest. — Lörber Gyula utazó Budapest. — Frank Odön gyógyszerész Pankota. — Török Kálmán képviselő Gyöngyös. — Prokopf Sándor lelkész Világos. — Poész Pál utazó Bécs. — Popp Gyula utazó Brassó. — Buztea Szabin tanuló Kovaszinc. — Buztea Miklós jegyző Kovaszinc. — Kardos Adolf kereskedő Orosháza. — Drágim Sándor utazó Perzel. — Frey Béla hivatalnok Budapest. — Lichtmann Samu utazó Budapest.

Központi szálloda. Goldmann Fülöp dr. ügyvéd Temesvár. — Horváth Alajos utazó Budapest. — Miklós József utazó Budapest. — Vajda József utazó Makó. — Herzog János utazó Borossebes. — Róth Tóbiás utazó Szabadka. — Molnár Áron biztosító Budapest. — Müller Miksa utazó Budapest. — Bocu Szevér lapszerkesztő Arad. — Budai János lelkész és Dobó Imre jegyző Berekböszörmény.

Vass szálloda. Benis Matild magánzó Budapest. — Csillag Szerén színésznő Budapest. — Popa János papnövendék Tauc. — Popa Ferenc lelkész Pojény. — Németh Kálmán főjegyző és leánya Tótkomlós. — Popovics Sándor lelkész Ákos.

Pannonia szálloda. Cmenet Ferenc gazdász M.-Bodzás. — Vermes Alfréd jegyző M.-Bodzás. — Olbrick Gusztáv titkár Anina. — Slovig Ferenc Anina. — Posovan István hivatalnok Debrecen. — Vajay József igazgató Kiszszentlászló. — Kormáry Jánosné birtokos neje és leánya Gyöngyös. — Veszely Péter építész Brád. — Herz Imre irnok Brád. — Vajay Gusztáv Budapest. — Mandl Jakab utazó Budapest. — Sip Sámuel kereskedő Hosszuszó. — Horváth István vendéglős és neje Szeged. — Puttics András körjegyző Borosjenő. — Scheer Lajosné kereskedő és fia Borosjenő.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. szeptember 4 én, szombaton:

1. A bűn iróniája. Humoros. — 2. Jól nevelt gyermek. Életké. — 3. Aki nem fizet vámot. Bohózat. — 4. Berlini uszoda látványosság. — 5. Felsült udvarlók. Humoros. — 6. Betörő katonák. Dráma. — 7. Narancstermelés Palesztinában. Természet után. — 8. A kis vadász. Dráma. — 9. Norvég faipar. Természet után.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Az előadásra háromkor be lehet menni.

Az előadások alatt a ca. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Szeptember 6., 7. és 8-án:

Bleriot repülése a La Manche csatornán keresztül.

NYILTTÉR.

Nemesfajú görög és sárga dinnye

sárga kicsinyben kgként 20 és 10 fill.
" nagyban kgként 16 és 8 fillér.
görög kicsinyben kgként 7 fillér.
" nagyban kgként 6 fillér.

Kapható: 2963

Hámory Gazdaságnál
Arad, Drák Ferenc utca 3.



PFAFF

varrógépek

háztartási és ipari célokra.

★ **Teljesen zajtalan** járás. **Kedvező** fizetési feltételek. ★

Minden egyes varrógépet a legmesszebb menő jótállás. Számtalan elismerés helybeli iparosoktól a gép jóságára.

Egy díjli képviselő

Hamner Vilmos

műszerész 2997

Arad, Szabadság-tér 7. sz.
Telefon szám 98.

Egy fiatal fűszeres, vaskereskedő

segéd

aki a román nyelvet is bírja, azonnali belépésre alkalmazást nyer 25 korona kezdőfizetés és teljes ellátás mellett 32:0

Schönbrun Albert
cégnél Kétegyházán.

Rendkívül olcsó árakban!! Szövetmaradékok elárúsítása.

Teljes öltönyök úgy fiuk részére is a posztó gyári raktárban Arad, Szabadságtér 17.

Telefon 475. sz.

Leichner és Fleischer, Arad és Pécs.

Iskola- könyvek

minden helybeli és vidéki tanintézet részére

használtan is

az előirt legújabb kiadásokban

(félárban)

kaphatók

3281

KRAUSZ PAULIN

könyv- és papirkereskedésében
Aradon, Atzél Péter-u.

Színházépület.

Telefon 511. szám.

Használt tankönyvekre való előjegyzéseket
már most elfogadok.

Minden tankönyv használhatóságáért felelek.

Az összes tanszerek, u. m. füzetek, rajztömbök, vonalzó, körzők, fesékek, stb. elsőrendű minőségben, hazai készítményekben és nagy választékban vannak raktáron.

Az izr. ünnepekre való makzók és imakönyvek nagy választéka.

Uj és használt

tankönyvek

legnagyobb készlete.

Tisztelettel

Krausz Paulin

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli
motorokat
kikölesönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Eladó szülő.

Magyarádon,

körülbelül 1 magyar hold kiterjedésű, kitűnő fekvésű, kolnával, terméssel 3314

eladó.

Moldován Tivadar

Szintye.

Boros Béni-tér 20, számú két bérházban a lakások kiadattak.

Üzlethelyiségek

f. évi november 1-re még kaphatók.

Bővebb felvilágosítást nyújt 3317

Laendler Aladár

aradi gőzfűrészes és fakereskedő irodája.

A Salgótarjáni Kőszénbánya részvénytársulat petrozsényi sütődéjéhez egy

pékmester vállalkozót keres.

A sütőde Werner és Pfleiderer rendszerű kemencével és villamos erőhajtású dagasztógéppel van berendezve. A társulat havi fogyasztása ca. 4500—5000 drb. 3 kgos kenyér és 10—12000 drb. sütemény s ezen szükséglet a vállalkozótól önköltségi árban vétetik át, míg a magánfeleknek áruba bocsátott kenyér és sütemény-forgalom, melynek nagysága a vállalkozó tevékenységétől függ, a vállalkozó magánüzletét képezi s annak eladási áraira az igazgatóság befolyást nem gyakorol.

Óvadék fejében 2000 kor. készpénzben vagy értékpapirokban leteendő. Megfelelő lakás és elárusítási helyiség rendelkezésre áll. A szerződési feltételek a bányai igazgatóságnál megtudhatók; személyes jelentkezés kívánatos. Pályázatok a petrozsényi bányai igazgatósághoz folyó évi szeptember 15-ig nyújtandók be. 3311

Telefon 162. sz.

Ajánlunk első minőségű:
Porosz szalon fűtőszén,
Porosz légszesz pirszenet,
 Kétszer mosott **ostrai kovácskőszenet,**
Rostált darabos bükkfaszenet.

— jutányos árban, házhoz szállítva. —

3263

Telefon 162. sz.

Előjegyzéseket téli szállításra már most elfogadunk.
Reusz Mór és Fia
 porosz kőszén, koks és faszén telepe
Arad, Boros Béni-tér 12. sz.

APRO HIRDETÉSEK.**A polgári iskolához közel**

2—3 leányka ellátást nyerhet egy tanítónőnél, ki a tanulásban is segíti a növendékeket. Cim a kiadóban. 3305

Magántanulókat

elemi vagy polgári osztályokra sikeresen előkészít gyakorlott tanítónő, szerény fizetéssel. (Vidékire ellátásra is elfogad.) Cim a kiadóban. 3316

Nyug. gyárigazgató

pénztárnoki vagy más bizalmi foglalkozást keres. Cim, szíveségből, Maresch Gyula urnál. 3309

Csanádmegyei

nagy magyar községben jó'orgalmu rőfös rövidáru üzlet 6000 korona készpénzzel azonnal átvehető. Cim a kiadóhivatalban. 3311

Diplomás

éltebb hölgy óhajtana francia és német órákat adni. Cim: Gróf Apponyi-ut (volt Nagykörut) 1. sz. földszint, mademoiselle Deval. 3310

A polgári iskola mellett

2 fiu ellátást nyerhet. A tanulás ellenőrizve. Cim a kiadóban. 3306

Izraelita ünnepi Imakönyvek,

Makzók

olcsó és diszes kiállításban kaphatók Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Andrassy-tér 16., — Weitzer János-utca. Telefon 517. Ujévi kártyák nagy választékban. 178

Szőlőcsomagoló papír,

kosár függőzék jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Arad legnagyobb

iskolakönyv raktára Krausz Paulin Arad, Atzél Péter-utca, Színház-épületben. 3241

Teljes ellátásra

elfogadok nagyobb iskolás leánykát, esetleg zongora órát is adhatok. Flórián-u. 4. sz. emelet. 3283

Jrodal gyakornok,

aki a magyar és német írást és nyelvet teljesen bírja, egy helybeli nagykereskedésben alkalmazást nyerhet. Bővebbet a kiadóhivatalban. 3290

Középiskolai

és polgári magán és rendes tanulókat jutányos díjazás mellett elvállal tanítani vizsgázott középiskolai tanár. Cim a kiadóban. 3286

Korcsmáros százalékra

400 korona óvadékkal kerestetik Kovaszincra. Aki hasonló minőségben alkalmazva volt, előnyben részesül. Bővebbet: Deutsch sörraktár, Forray-utca. 3304

Intelligens

idősebb sziléziai német gyermekkertésznő, tiszta német kiejtéssel, kitűnő bizonyítványokkal jobb háznál állást keres. Ajánlatokat R. R. jellegével a kiadóhivatal továbbít. 3288

Jzr. uricsaládnál

3—4 iskolás fiu vagy leányka teljes ellátásra előnyös feltételek mellett elfogadtatik Andrassy-tér 22, földszint 10. 3274

1—2 iskolás gyermek

teljes ellátást nyer. Bővebbet Ifj. Klein Mór könyvkereskedésében. 3163

Ujdonságok kölcsönzésre:

Tovote: Fräulein Grisebach, La Tour Versy: Tagebuch einer Verstorbenen, Auernheimer: D ängstliche Dodo, Anzengruber ioLetzte Dorfgänge, Zobeltitz: Sener und Junior, Glyn: Jenseits der Wirbel, Ganghofer: Die Jäger, Wildbrandt: Die glückliche Frau, Wilde Oscar: An ideal husband, Marguerite Paul: La tourmente kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izso kölcsönkönyvtárában Aradon. 262

Egy fiatal rövidáru segéd

felyétetik Kell Manó cégnél. Tudakozódni lehet szeptember 8-ikától kezdve, déli 12 órakor. Ugyanott tanulók azonnal felvétetnek. 3175

Olcsó, száraz tűzifa

ürméterenként az erdőben 4 kor. ürme-terenként, házhoz szállítva 5.50, csak szeptember végéig kapható Cukor Lászlónál, telefon 485. 3211

Grues, Adressenverlag, Köln 88. 3274

Kereset állando otthon vé-
 gezhető irásbeli munkával. Robert

M A S S A

M A S S A

M A S S A

M A S S A

Ügyvédi**irnokot keresek,**

aki az irodai teendőkben jártas és román nyelvet beszél.

Dr. Dobos Ignác

ügyvéd

Lippán.

3313

Bor

130 hektoliter, saját termésű, aradhegyaljai kitűnő minőségű, fehér, ó és uj, hektoliterenként 30 koronáért

eladó.

Nikolin Konstantin,

Kovaszincz. 3315

Fontos közlemény!

A n. é. szülők szives figyelmét felhívjuk **kész fehérnemű raktárunkra**
Leány és fiuk részére.

Internátusok részére teljes összeállítás a legjobb anyagokból, csinos kiállítás.

Olcsó árak!

Rosenblüh H. és Társa

Szabadság-tér.

271